

HIRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **MAGYAR KULTURÁLIS FIGYELŐ** Előfizetési díj: Északamerikában
 P. O. Box 1005 Hungarian Bimonthly — Revista Húngara egész évre 4., félévre 2. dollár.
 WASHINGTON 13., D. C. Revue Bimensuelle Hongroise Más országban havi két coup.

BARTÓK BÉLA ÉRTÉKELÉSE

A Hírünk a Világban számára írta:

Szigeti József

Ahelyett, hogy Bartók tragikus, betegség-től kínozott utolsó éveinek történeténél időznénk, azt hiszem, hogy most — tíz évvel körünkéből való távozása után — inkább azt kellene számba vennünk milyen hatással volt halála utáni dicsősége zenéjére, helveschben életművének jelenlegi állására, értékelésére.

És hogy milyen hatással volt ez a tíz év „hírünkre a világban”, mivel valóban figyelemreméltó, mennvire mélyre hatolt az „utca emberé”-nek tudatában Bartók azonosítása Maevarország fogalmával.

Ez az azonosítás egy finom s alig kiértékelhető folyamat. Sem közvéleménykutatás, statisztika nem áll rendelkezésre ilyesféle tények „bizonyítására”. Mindazonáltal elkerülhetetlenül erre a következtetésre kell jutnia mindenkinek, aki sokfelé nyitott szemmel jár és levonja a konkluziót.

Amikor nemrég Bartók 1907-ben írt Portrait No. I. című művének általam való előadása után Clevelandban a CLEVELAND NEWS elragadtatott bírálatában ezt írta: „Rejtély, hogyan nélkülözhattuk eddig ennek a műnek a hallását” — a kritikus ebben a mondatban az egész „problémára” tapint rá. Hasonlóképpen az ismert zeneszerző és kritikus, Herbert Elwell, is a CLEVELAND PLAIN DEALER-ben: „Különösnek tűnik, hogy ilyen sokáig kellett várnunk, hogy hallhassunk egy kompozíciót, mely minőségében bizonyos, hogy Chausson „Poème”-jével egy sorban áll...”

Hogy Bartók Béla zenéjének megítélése milyen változáson ment át, arra jellemző az

a fogadtatás, melyben a kritika Bartók néhány korai művének bemutatását fogadta. Azt hírszem 1910-ben történt, Budapesten, hogy először hallottam Bartókot. A hangversenyen Frieda Hampel, Bartók és én szerepeztünk. A kíséző egy fiatal muzsikuss volt, Reiner Frigyes. Ime néhány idézet a sajtóból:

A PESTI NAPLÓ ezt írta: „...Ez a Bartók valóban kiváló muzsikuss, amikor Chopin játszik, saját három darabját bizonyos ideges türelmetlenséggel hallgattuk: egészséges zenei fülek nem ilyen dolgok meghallgatására vannak teremtve.” A PESTER LLOYD „Bartók Béla úrról” beszélt, aki „nagyon tehetséges vezetője anarchista zenei ifjúságunknak.” Egy másik lap így vélekedett: „Bartók úr előadását a közönség tetszéssel fogadta, amikor nem a saját zenéjét játszotta.”

Azonban még 1926-ban is történt hasonló eset, itt Amerikában. Mint Reis „Composers, Conductors and Critics” c. könyvében olvashatjuk:

„Bartók műveit 1926-ban még kevéssé ismerték ebben az országban, amikor II. Zongora és Hegedű Szonátájának ősbemutatóját rendezték. Bartók honfitársát, egy fiatal magyar zongoraművésznőt hívtuk meg, aki kitűnő pianista volt, hogy Albert Stoessel-lel, a jelentős hegedűművész-komponistával s Bartók nagy tisztelőjével, adja elő a művet. A szonátát a közönség nehezen tudta megérteni és hamarosan nyugtalanság vett erőt a hallgatóságban... Amikor a szonáta befejeződött és a művészek felálltak, a zongorista hirtelen a közönség oldalára ment át s nevetésben tört ki.

Erre a közönség, mely eddig csak kis mértékben tüntetett, hangosan nevetni kezdett, nyíltan kigúnyolva a művet. Mindez arra a követelésre juttatta a rendezőket, hogy első nyilvános bemutatásra a mű túlságosan nehéz volt abban az időben."

Azt hiszem, először 1920-ban játszottunk együtt, Bartók és én „szonáta-együttes”-ben. Különös, hogy ezen a budapesti hangversenyen a hangsúly Bartókon, a zongoraművészen, a kamarazenészen volt s nem Bartókon, a zeneszerzőn. Jellemző a szülőváros-magatartásra a prófétákkal szemben, hogy 1955-ös pesti műsorunk Bach, Schubert, Ravel és Beethoven műveit tartalmazta. Csupán midőn más fővárosokban kezdtünk játszani — Berlinben, Londonban, Párizsban, Rómában, New-Yorkban — került műsorunk középpontjába az akkor még sokat vitatott II. Szonáta és I. Rapszódiaja (melyet 1928-ban írt s nekem ajánlott), miközben mindig adtunk elő Mozart, Beethoven, Schubert, Ravel vagy Debussy műveiből is.

A nagy változás azonban Bartók Béla zenéjének értékelésében az utolsó évtized folyamán történt. 1943-ban a „Record Directory” (az Associated Music Publishers kiadásában) kilenc művét sorolta fel. Az 1955 decemberi LONG PLAYING RECORD CATALOG negyvenkilenc Bartók-művet tartalmaz. Ehhez nem kell kommentár!

Megjelent a HIRÜNK A VILÁGBAN képes, angol előjegyzési naptára, a

HUNGARIAN CALENDAR 1956

31 egész oldalas, mélynyomású kép (köztük: Sidló Szent István szobra, Rubens: Mátyás király, Kriesch: A torjai országgyűlés, Kossuth fogadtatása New-Yorkban, Rákóczi háza Rodostóban, Budapest az ostrom idején, a Kolozsvári testvérek Szent György szobra Prágában, Barabás: Liszt Ferenc, a budapesti Washington szobor, stb.)

Ára: \$ 1.—,

Azok az új északamerikai előfizetők, akik május 15-ig beküldik előfizetésüket, 1956-ra, díjtalanul kapják!

Bartók Bélának

Irtta: Juhász Gyula

Erdély erdői zúgnak,
Ézüst és arany erdők,
Borongó barna felhők,
Hárfái Nemerének,
— Sirámos dajkaének —
A dalaidban.

Tiszai tájak sírnak,
Panasza jegenyéknck,
Halottas őszi rétek,
Zúgó, fekete nyárfák,
Magányosak és árvák
A muzsikádban.

És fölérz és fölzeng
Az áhitatos, ős, szent,
Az ázsiai, mély nagy,
Szilajbús, boldog méla,
Pogány és büszke lélek,
A régi, régi éden
A zenédben!

MAGYAR HANGLEMEZEK

kiadásában közreműködni kívánó korusok zenekarok vezetői és a szabad világban élő magyar művészek irjanak bővebb felvilágosításért a következő címre:

SOUND NEWS PRODUCTIONS

59, Bryanston St.
Marble Arch,

LONDON, W. 1.
E N G L A N D

BARTÓK BÉLA, AZ EMBER

Irta: Juhász Vilmos

A nagy magyar géniusz halálának tizedik évfordulója alkalmából jelen kettős számunkat az ő emlékének szenteljük.

Az alábbi és a két következő tanulmányrészlet Juhász Vilmosnak az OCCIDENTAL PRESS kiadásában a közeljövőben megjelenő „Béla Bartók's last years in America” című művéből való.

Vannak szellemi alkotók, zenészek, írók, képzőművészek, s méginkább tudósok, akik teljesen feloldódnak műyükben. Úgyhogy a személynél függetlenül a műtől, alig érdekelhet bennünket. Vannak olyanok, akiknél a személy többé-kevésbé különvlik a műtől, önálló életet él, úgyhogy a műtől nagy távolság, sőt olykor szakadék választja el. Bartók egyik kategóriához sem tartozott. Tökéletesen azonos volt művével, de ebben az azonosságban kiégett az emberben minden, ami esetleges és „törvényszerűtlen” s megmaradt egy olyan ember, aki felülkerekedett a művön, mintegy legyőzte azt hogy személyiségével művén is túlmutasson. Ez a magyarázata annak, hogy nem egy kortársa, aki közelkerülhetett hozzá — már t. i. ama keretekben, amelyek között Bartókhoz közel lehetett kerülni — úgy érezte, hogy az ember még nagyobb volt, mint a művei. Ez különösen hangzik egy olyan egvéniség-nél, aki látszólag tökéletesen feloldódott alkotásaiban. Ezért szabad azt állítanunk, hogy nem ő oldódott fel művében, hanem a műve oldódott fel őbenne; paradoxul kifejezve Bartók Béla, az ember, volt a legtökéletesebb Bartók-kompozíció.

Vannak olyan szellemi emberek, akiknek a külseje semmiképp sem adekvát szellemükkel. Gondoljunk csak Plató lakomájának csodálatos Sokrates leírására. Bartók azokhoz az isteni küldöttekhez tartozott, akiknél a külső kristálytisza kifejezője volt a belsőnek. Ezért került olyan zavarba az író, ha valamiképpen is képet akart adni ennek a filigrán, vékony kis embernek a külsejéről, csodálatos barna szeméről, amelyet sajátos módon többnyire kéknék néztek és amelynek fénye olyan egyenletes volt

élete és érzése minden hullámzása közepette, mint egy tengerszem tükre; megjelenésének, testi mivoltának minden részletéről, üvegszerűen áttetsző kezétől meghajlásáig, amelyről az volt a benyomása a nézőnek, hogy nem is abban a térben történik, ahol ő van, hanem egy másik irracionális térben, ahol az ő számára, aki tapsol a mesternék, hozzáférhetetlenül távoli. Látni fogjuk, hogy a személyiségével kapcsolatos élmények gyakran milyen ellenmondóak s mégis feloldódnak harmónikusan az élmény egészében ezek az ellenmondások. Melegszívűnek és eltávolodottnak, érzéketlennek és gyengédnek mondják — nagyon gyakran ugyanazek; és még az sem ritka, hogy ugyanabban a megemlékezésben látszólag ellenmondóan jelenik meg.

Bizonyos, hogy gyengéd és figyelmes szeretettel vette körül azokat, akikkel közeli kapcsolatban állott, akár rokonokról, akár barátokról legyen szó. Ahogyan ő maga írja Geyer Stefi hegedűművészhez intézett egyik fiatalkori levelében, nyilván az az ő hivatása, a népdalgyűjtésen kívül, „hogy az embereknek kiribb-nagyobb figyelmességeket tegyen.” A levélből kitűnik, hogy nem az ú. n. szívességekről van szó, nem a külső gondoskodásról, hanem a szeretet ama megnyilvánulásairól, amelyek mindennél többet jelentenek a mindig szeretetrevágyó és a szeretetben soha ki nem elégitett ember számára. Mint az igazi nagy lelkekénél, sohasem arról van szó a levelekben, hogy ő milyen figyelmet, gondoskodást vagy szeretetet várna el az emberektől — ez nem kerül szóba még élete legnehezebb szituációiban sem — hanem mindig arról, hogy ő hogyan gyakorolhatja ezt a figyelmet, gondoskodást másokkal szemben. Ebben a szeretetben azonban égszólván soha sincs szentimentalizmus — ebben is, mint mindenben Bartók a lényegre szeritkozott és minden sallangot igyekezett magától és másoktól távortartani. Voltaképpen a szó mindennapi értelmében távolról sem lehetett gyengédnek vagy szeretetteljesnek nevezni. Nagyon gyakran valami hideg, tárgyila-

gos, szinte éles objektivitás csendul ki a sorából, még akkor is, ha a hozzá legközelebb állókról van szó. . .

Mint annyi nagy ember esetében, senki sem állott hozzá lelkileg olyan közel, mint édesanyja. Gyermekkorától fogva élete minden fordulatát végigkísérik anyjához százsámra írt levelei, ami annál többet jelent, mert nem szeretett levelet írni. 1940 április 2-án Nápolyból kelt levelében írja Müller Widman asszonynak Baselbe: „Most már három és fél hónapja, hogy elvesztettem anyámat és még mindig úgy tűnik, mintha tegnap történt volna. Nehéz leírni az állapotomat, talán mások számára nehezen is érthető.” Mint a legtöbb éles lelkiismeretű, önmagát áltatni nem tudó ember, általában szemrehányásokat tesz magának, hogy a szeretet kifejezésében nem tett meg minden tőle telhetőt, különösen anyjával szemben. És mégis, a szó mindennapi értelmében az érzelmesség megnyilvánulásait hiába keressük az édesanyjához írott számtalan levélben. Ezeknek a leveleknek is minden sorát valami logikai vagy inkább a kristályok belső ösztönös törvényszerűségére emlékeztető tisztaság jellemzi, amely a hamis hangoktól való irtózásában lehetőleg a lényegre szorítkozik.

Az emberektől való távolság betartása, amely már külsejére, modorára is rányomta bélyegét, minden figyelmissége és kivételes udvariasága ellenére különösen akkor nyilvánult meg, ha a hivatás ütközött össze az élet relációival. Judit sorsa a kékszakállú herceg mellett, hogy emlékké váljon és így élje a külső valóságnál tisztultabb és igazabb életét. Bartók számára mindenki, aki hozzátartozott, édesanyja és huga, felesége és barátai ilyen emlékeletet kaptak a zenében: a külső életnél valószínűsőbb és tisztultabb zenei emlékeletet; sokszor ezért mutatkozik eltávolodottnak, tartózkodónak a külső élet megnyilvánulásaival szemben. De ez a zenei transzponálása az élet relációinak úgyszólván sohasem történt annak a nagyfokú felelősségtudatnak a rovására, amely jellemzi az igazi humanistát. Tanítványai nemcsak zenei kérdésekben fordulnak hozzá, hanem életük legsúlyosabb problémáiban; így a levelezésből kiderül, hogy egykori tanítványa, Wilhelmina Creel még évtizedek múlva is szer-

mélyes kérdésekkel Bartókhhoz fordult, és ő, amikor a legnagyobb hivatásbeli vagy külső akadályokkal vívódik, akkor is a legnagyobb gonddal és szeretettel foglalkozik vele. Azok a szinte szemérmesen tartózkodó sorok, amelyekkel a levelekben két fiáról emlékezik meg, sugározzák ezt a fojtott gyengédséget. Ha hozzájuk intézi leveleit, ugyanez a szemérmes gyengédség hatja át a sorokat.

Az anyagi ügyek iránt tökéletesen közömbös volt, ami a legtávolabbról sem zárta ki azt, hogy anyagi dolgokban ne legyen a leglelkiesmeretesebb. E téren minden úgvevezett bohémságtól ítózott. Anyagiak tekintetében csak az volt a lényeges számára, hogy hivatásbeli méltóságát ne sértse az ellenszolgáltatás elmaradása, vagy viszonylagos alacsony volta. Ezen a téren is egészen sajátos, nagyon is „impraktikus” szempontjai voltak.

A nagy középkori és keleti művész-mesterek hivatástudata hatotta át, akiket alkotásuk pénzbeli ellenértéke csak annyiban érdekelt, hogy továbbra is tudjanak alkotni. Ezért nem volt hajlandó sohasem, a szó legtagabb értelmében „ajándékokat” elfogadni, és ha barátai és tisztelői amerikai évei során egy-egy nehéz helyzetben ki akarták segíteni, mindig bonvult és ravasz kerülő utakhoz kellett hogy folyamodjanak, hogy a segítséget munka vagy elvégzendő munka ellenértékének tudják feltüntetni. . .

A végsőig fegyelmezett volt, egész emberi, művészi és szociális magatartásában, de ugyanakkor azt kell állítanunk, hogy végsőig individualista volt. A kettő nem zárja ki egymást. Nem jogi, hanem erkölcsi értelemben abszolút törvénytisztelete és abszolút individualizmusa minden erőszak, politikai vonatkozásban minden terror-rendszer esküdt ellenségévé tette. A szó szoros értelmében fizikai, a betegséig menő utálattal irtózott minden kontaktustól, amelyre az ilyen hatalom irányában a külső alkalmak rákényszerítették. . .

A szellemi alkotók egymásiránti tudatos vagy öntudatlan féltékenysége szinte általános jelenség. Bartók ezzel szemben olvannyira nagyvonalú volt zeneszerző kortársaival szemben, aminőre talán csak egyetlen példa van a zenetörténet nagyjai között: egyik mintaképe,

Liszt Ferenc. A legteljesebb, minden gátlástól mentes önzetlenséggel szentelte magát az általa elismert nagy zeneszerző kortársai népszerűsítésének, miközben önmaga „propagálása” tökéletesen idegen volt tőle. Ezekben is azokra a régi mesterekre emlékeztetett, akiknek az alkotás volt a fontos és akik olykor még attól sem riadtak vissza, hogy saját alkotásaikat mások neve alá rejtsek.

A személyiség és a világnézet között a háttér elmosódik akkor, ha olyan emberről van szó, aki éli egész sorsával, egyéniségével vállalja a maga világnézetét, ahogyan az Bartókra jellemző volt.

Ennek a világszemléletnek legszembeesőbb jellemvonása mély nemzeti tudata, amelyet nem is lehet a hazafiasság szóval jellemezni, mert nem valami elvont eszménvképnek, a nagybetűvel irandó Hazának a szeretete, hanem olyan ösztönös, elemi és minden lélekzétvételében megnyilvánuló jelenség, mint a fa tapadása a talajhoz. Gmundenből 1903 szeptember 8-án édesanyjának írja: „Én részemről egész életemben, minden téren, mindenkor és minden módon egy célt fogok szolgálni: a magyar nemzet és a magyar haza javát!”

Bartók Béla erős nemzeti öntudatán keresztül fedezte fel a népek benső azonosságát, különösképpen a parasztság életének a nemzeti ellentétek és különbségek fölött álló nagy törvényszerűségeit és lett egyik nagy szellemi útegyengetőjévé a kelet európai népek kölcsönös megértésének. Miközben a kelet európai népek hivatalos világa igyekezett fenntartani egy állandósult hadi állapotot, ő a szellem birodalmába építette ezeknek az annyira rokon életformájú népeknek a közeledését és barátságát. „Nagyon kérem, fogadja barátsággal ezt a három magyar könyvet — írja 1917 augusztusában Busitia János román tanárnak — amit az eljövendő magyar-román barátság érdekében gyanánt küldök önnek.” A levélben beszámol azután román nyelvi tanulmányainak újrakezdéséről és legújabb román szépirodalmi olvasmányairól.

Ámde az ellen is tiltakozott, hogy a nemzetiségi gyűlölet fölé emelkedését, a kölcsönös megértésnek szentelt szakadatlan munkáját a

Bartók Béla

saját népével való azonosulás ellen fordítsák. Azt a körülményt, hogy egyformán gyűjtötte a dunavölgyi nemzetiségek népzenejét, és hogy a saját zenei alkotásaiban is éppen úgy felhasználta a román vagy a szlovák népzenei kincset, mint a magyart, egves román és szlovák körök arra igyekeztek felhasználni, hogy román vagy szlovák zeneszerzőnek minősítsék.

„Magyar zeneszerzőnek tartom magamat; — írja Octavian Beu bukaresti muzikológusnak 1931-ben — azoknak az eredeti műveimnek az alapján, amelyekben román népzene alapult, vagy attól ihletett saját dallamaimat használom fel, éppoly kevésbé tekinthetnek engem román zeneszerzőnek, mint ahogy Brahms, Schubert, Debussy nem nevezhetők magyar, illetve spanyol zeneszerzőknek a ma-

BARTÓK A 'ZENESZERZŐ-FARMOKRÓL'

Az alábbi szemelvények az említett könyvben körözt egyik beszélgetésből valók, melyeket a szerző egy háaspárral folytatott, akik Bartók utolsó éveiben legbersőbb baráti köréhez tartoztak.

Bármilyen paradoxus hangzik is: nagy magyar nacionalista volt és ugyanakkor erős internacionalista, ami azt jelenti, hogy élesen elítélt minden olyan nacionalizmust, amely más nemzetek, vagy más kultúrák lekicsinyítésével akart terjeszkedni. Kifogástalanul tudott a szomszéd népek nyelvén, szlovákul, románul és elég jól ismerte a szerb-horvát, a rutén nyelvet is, az oroszról is voltak ismeretei. Itt New Yorkban szoros kapcsolatot tartott egy román tudós házaspárral, hosszú, alapos román nyelvtörténeti vitákat folytatott velük s ezek nem győztek csodálkozni hozzáértésén.

Ugy aggódott a magarság sorsaért mint ahogy az anya aggódik egyet-én gyermekéért. Élete vége felé, amikor a háború elvesztése nyilvánvalóvá vált, olyan szorongás fogta el hazája sorsa felett, mint amikor valaki a hozzá legközelebb állónak a halálát így mellett vi-raszt. Azon aggódott, hogy Magyarországot a „tengellyel” együtt fogja a veregető sújtani. „Elkerülhetetlen véget vett — mondotta — hogy Magyarország a fasizta oldalra sodród-jék. Nem voltunk olyan erősek, hogy ezzel a náci áradattal szembeállhattunk volna. Bor-

zasztó lenne, ha megismétlődne a győztesek első világháború utáni tévedése...”

Bartók valóságos nyelvzseni volt. Voltaképpen kevés időt fordított a nyelvtanulásra, mint ahogy zongorán is nagyon keveset gyakorolt, de szinte napok alatt tisztán állt előtte azoknak a nyelveknek a szerkezete, amelyekkel foglalkozott. Nyelvtudása nemcsak a szomszéd népek nyelvére szorítkozott. Kitűnően tudott angolul. Nekünk közép-európaiaknak úgy tűnik, hogy az angol egy irracionális „törzsi” nyelv, aminek voltaképpen nincsenek szabályai. Bartók kristálytisztán, logikusan felépített mondataival meglepte amerikai barátait. Itt van a Cantata Profana angol kézírata! Ő fordította angolra ennek a művének a szövegét, amely talán minden alkotó közül legközelebb állt hozzá, és amelyben alighanem legtöbbet árult el magáról.

Mindig tudtam, hogy jó francia. A francia irodalmat eredetiben olvasta. — különösen Proust tett rá nagy hatást, amit nem csodálok, hiszen sok a rokonság Debussy és Proust között. Ámde az aztán igazán nagyon meglepett, hogy amikor Jean Waal professzorral, a Sorbonne filozófia tanárával nálunk találkozott, árnyalatos finomságokkal beszélt ve'e franciául a legkomolyabb témákról, úgyhogy a francia filozófus megkérdezte tőle, hány évig élt Franciaországban. Jól tudott németül is,

gyaros vagy spanyol témákat felhasználó eredeti szerzemények alapján... Az én igazi vezéreszmém azonban, amelynek — amióta csak mint zeneszerző magamra találtam — tudatában vagyok, a népek testvérré válásának eszménye minden háborúság és minden viszály ellenére. Ezt az eszmét igyekszem — amennyire erőmtől telik, szolgálni zenében, ezért nem vonom ki magam semmiféle hatás alól, credjen az szlovák, román, arab vagy bármiféle más forrásból. Csak tiszták, frisek és egészségesek legyenek a források. Az én — mondjuk földrajzi helyzetem következtében — a magyar forrás van hozzám legközelebb, azért művemben a magyar hatás a leg-

erősebb. Hogy mármint a stílusom a különböző forrásoktól függetlenül vajjon magyar jellegű-e vagy sem (és minden ezen múlik), azt másoknak kell megítélni, nem nekem. Én mindenesetre úgy érzem, hogy ez megvan benne, hiszen jellegnek és környezetnek valamiképpen összhangban kell állania.”

Bartók magarságának és nemzetfelettségének a viszonyát talán legszebben egy amerikai tisztelője jellemezte: „Annvita volt magyar, mint Szent Ferenc olasz. A törvények, amelyek életét kormányozták éppolyan örökévalók voltak, mint azok a törvények, amelyek a csillagokat mozgatják.”

azonban a náciizmus győzelme óta semmiképpen sem volt hajlandó többé németül beszélni. Törökül is beszélt és több más keleti nyelvre is foglalkozott...

1944-ben egy tárgyilagos cikket mutatott nekem egy amerikai folyóiratban, amely a „zeneszerző-farmokat” ismertette, inkább pozitívan, mint negatívan. Bartókot határtalanul felizgatta a cikk. Magyarázta nekünk, hogy mi csoda abszurdum a kollektivizált zeneszerzés. Mennyire lehetetlen szellemi alkotómunkát végezni valami fajta kulturális kolhoz keretében. Teljesen érthetetlen, mondotta, hogyan mehetett vissza ilyen körülmények között Prokofjev Párizsból a Szovjetunióba. Ebben a kemény és határozott minősítésben benne volt az is, hogy Prokofjev csak azt az utat követhette a bolsevista totalitárizmussal szemben, mint amit ő követett a náciával szemben.

Ez a zeneszerző-farm, mondotta, megmagyarázza, miért annira értéktelenebb előző szerzeményeinél mindaz, amit Sosztakovics a zene bolsevizálása után alkotott. Sosztakovicsot ugyanis mint zeneszerző nagyrabecsülte, de élesen elvetette mint „vizenyős epigón zenét” a Sztálin és Zsdánov által formalistaként való megbélyegzése és önkritikája után

keletkezett kompozícióit.

Ezek az előzmények magyarázzák meg, miként tudott ő, aki minden más zeneszerző kortársa egyéniségével szemben önmagát szinte zárójelbe téve a végsőkig megértő volt, a szó szoros értelmében támadóan fellépni a zene nyelvével Sosztakovics ellen. A Concerto for Orchestra egyik létele az „Intermezzo Interropto” ugyanis világos és határozott Sosztakovics-paródia. A tétel folyamatossága ugyanis hirtelen megszakad, ezért interropto, és felhangzik egy egészen triviális, élesen kihangsúlyozott „Gassenhauer”, amely minden variáció nélkül triviálisan ismétlődik. A korszak szinte durván éles és úgy üti meg a hallgatót, mintha csodálatos tájak után valami hihetetlenül olcsó vásári kulisszát mutogatnának előtte. Ez az „interropto” utalás Sosztakovics „Leningrádi szimfóniá”-jára, ahol a tétel vizenyösen, művészietlenül vagy húszszor ismétlődik minden variáció nélkül, Bartók számára ez a gópias ismétlődés a zeneszerző világának gépieségét, irányítottságát és a zeneszerzőnek irányító alacsony színvonalára való leszállását dokumentálta. Ő maga úgy mondta, hogy ebben az interroptóban „az olcsó muzájzenét” parodizálta.

BARTÓK BÉLA EGYÉNISÉGE

Az alábbi sorok Bartók egy orvosbarátjával folytatott beszélgetés részletei.

Sokat jártam a pasaréti Bartók-villában, emlékszem a villa erdélyi paraszti butorzatára. Péter akkor 4-5 éves volt az apja tanította zongorázni, neki írta Bartók a Mikrokosmoszt. Orvosfeladataimon kívül Bartókkal kapcsolatban volt egy sajátos megbízatásom is, én állítottam ki az orvosi bizonyítványokat, amelyeket arra használt fel, hogy egy-egy hivatalos meghívásról elmaradhasson.

Ennek a kompromisszum nélkülségnek egyik megnyilvánulása volt, amikor a hivatalos világ nagy megdöbbenésére visszautasította az abban az évben neki felajánlott zenei nagydíjat — a Greguss-díjat — azzal a megokolással, hogy abban az évben Kodálynak egy jelentősebb kompozícióját mutatták be, mint neki; továbbá, hogy egy fiatalkori mű-

vét jutalmazták a díjjal...

Egész szellemi magatartása e'ütött attól, ahogyan általános vélemény szerint „intelligens” embernek élnie és viselkednie kell. Általában rendkívül konven alkotott. A maga zeneszerzői alkotómunkájára kis töredékét fordította annak az időnek, amit a népzene gyűjtésére és kutatására fordított. Papírszeletkékre írta zenei gondolatait és mikor ezeket átvitte a voltaképeni kéziratra, már a kompozíció végleges volt, szinte sohasem javított a kéziraton.

Nem a zongora mellett komponált. A zene teljesen élt benne, nem volt szükség közegre. Csak fellépés előtt gyakorolt.

Valahogy mindig a belső világában élt és alakult az, amivel foglalkozott mint a zenelemi mukaterén nem is lett volna szüksége a világgal való kontaktusra. Nagyon jellemző,

FRANCIS POULENC BARTÓKRÓL

Az alábbi szemelvény a párisi REVUE MUSICALE nyári, Bartók Bélának szentelt különszámából való. A pompás kiállítású Bartók-szám első részében „Hommage à Bela Bartók” címmel a legkiválóbb francia zenészek, köztük az egyik legnagyobb, Poulenc, írásait közli.

Mindazok a zenebarátok, akik ma fedezik fel Bartókot és csak óreá esküsznek, már régen megtehették volna, mert a III., IV., V., VI. vonósnyégyes 1927 és 1939 közt született, a *Kékszakállú herceg vára* 1911-ből való, a két zongorára írt *Szonáta* pedig 1938-ból. Ugy vélem, hogy még lehet magyarázni, miért mellőzték olyan sokáig minden idők egyik legnagyobb muzsikusat: 1914-től 1940-ig Sztravinszkij géniusza olyan fénnel ragvógott, hogy mindent elhomályosított maga körül...

hogy nyelvet mindig egyedül tanult. Színházba, moziba sohasem járt, koncertre is ritkán. Nagyon szeretett a szabadban sétálni és ha lehetett, hegyet mászni. Gyakran látogatta meg a newyorki állatkerteket.

Talán a legjellemzőbb tulajdonságának a romlatlan izlését tartom. Minden taszította, ami olcsó és divatos. A művészet vallási hitvallás volt a számára. Annymra taszította minden, ami gépies, hogy rádiót sem hallgatott soha, sőt hanglemezeket sem...

Az emberekhez való viszonya itt is, Amerikában, lényegében úgy alakult, mint otthon. A betegség ezen keveset változtatott. Természetesen hatott a magatartására és nyilván a kedélyállapotára is, de páratlan önfegyelmével mindig el tudta kerülni, hogy a „beteg ember” attitűdjében szerepeljen mások előtt és hogy erre hivatkozva tudatosan vagy öntudatlanul kedvezéseket igényeljen magának. Kis társaságban itt is kedves, gyakran mulatságos, sőt gúnyos volt. Valami kis hamisság játszott a mosolyában is. Én így tudnám jellemezni magatartását: a nép természete nyilatkozott meg abban, ahogyan másokkal érintkezett. A paraszti magatartásban mindig van valami előkelőség és ez egy művészi magasabbrendű fonkon jellemezte Bartókot.

1940 után az ismeretlenre (nem azt mondom, hogy egyszerűen újdonságra) szemjühozó fiatatság szenvedélyesen lelkesedik Bartókért. Egyébként úgy gondolom, hogy nekünk latinoknak, Bartók leckéje, aki maga is hasznolt húzott a bécsi kísérletekből, különösen hasznos lehet.

Ha hűsz esztendő volnék, bizonyára én is ebbe az iskolába iratkoznék. Amikor 1930 táján Bartók Párizsba jött, hogy eljátssza a II. zongoraversenyét, nem sokan voltunk a hatalmas Pleyel-teremben, hogy megtapsoljuk, pedig előadóművészek épp oly jelentős volt, mint zeneszerzőnek.

Utoljára nem sokkal a háború előtt, Hollandiában találkoztam vele. Arca — akár valaha — Fallái — csodálatos aszketizmust tükrözött. Igazi nemes egyéniséggel találtam szemben magam, mélabúsan indult száműzetésbe, s tudta, hogy sajnos, onnan nem lesz visszatérés.

Egy kis amszterdami teremben játszotta feleségével a két zongorára írt *Szonátát*; néhány nappal azelőtt Mozart *Kettős verseny művét* tolmácsolták zenekari kísérettel. Ritkán voltam annyira meghatott, mint amikor ebben a gyér hallgatóságú teremben a billentyűkre hajló két sápadt emigránsra néztem. Mindig úgy találtam, hogy a sors különös tanulsága az, hogy Bartók volt az egyetlen híres muzsikus a korunkban, aki szegénységben halt meg... Ugy látszik meg volt írva, hogy a csodálatos alkotás tüzeben égő lángész vértanúként végzi életét. Nem tudom, mi volt Bartók lelki meggyőződése, de valahányszor rá gondolok, mindig egy szent képe lebeg előttem.

BARTÓK BÉLA: Meggyőződésem szerint... népi dallamaink mindegyike valószínű mintaképe a legmagasabbrendű művészi tökéletességnek. Kicsinyben ugyan olyan mesterműnek tekintem, mint a nagyobb formák világában egy Bach-fugát vagy Mozart-szonátát. (1928, egy amerikai előadásából.)

BARTÓK BÉLA ÉS A ROMÁN NÉP

Ezen a címen jelent meg egy román zene-tudós, Viorel Cosma, írása a MAGYAR NEMZET 1955. VIII. 23.-i számában. Ebből közlünk néhány szemelvényt.

Bartók Béla Románia őszinte barátja volt, arra törekedett, hogy alaposan megismerje az ország múltját, kulturális eredményeit, a nyelvet, a szokásokat. Még akkor, amikor Bihar megyei népdalgyűjtésébe kezdett, Bartók hozzáfogott a román nyelv tanulmányozásához...

Bartók nagy szenvedéllyel gyűjtötte az erdélyi népdalokat, lelkesedett ezek szépségéért. A Román Akadémia segítségével 1913-ban kiadta az első Bihar megyei román népdal-gyűjteményét. „Mindennél jobban óhajtom, hogy a béke legalább köztünk és Románia között fennmaradjon” — írta 1914 szeptember 27-én Ion Bianu-nak, a Román Akadémia könyvtárosának. A zeneszerző őszintén kívánta a két nép barátságát, őszintén harcolt ezért. A háború azonban kirobbant s Bartóknak meg kellett elégednie az 1918-ig összegyűjtött dalai-val.

A földkerekség legkiválóbb zeneszerzői és zenekutatói közül többen Bartók munkája eredményeként ismerkedtek meg a román nép művészetének kincseivel. Ravel például ő általa ismerte meg a bihari román népdalokat. A népművészetről alkotott felfogásának ki-kristályosodásában nagy szerepet játszottak az olyan román kutatók is, mint Kiriac, Vidu, Brediceanu, Braioloiu, Birlea, Busitia és mások, akik közvetlenül vagy közvetve, levelezés útján hozzásegítették ahhoz, hogy átérezhesse és megérthesse a román népzene különböző megnyilvánulásait és jellegzetességeit...

Életének utolsó időszakában, 1944 január 30-án írta barátjának, Szigeti József hegedűművésznek azt a levelét, amely szintén a román népzene iránti szeretetének jelképe: „Egy rendkívül érdekes munkához kezdtem hozzá most... román népi melódiák szövegeit rendezem és stilizálom, összesen 2000-et. Ugy hiszem, sok érdekesség fog felszínre kerülni, legalábbis a parasztokra vonatkozóan... Ime mivel foglalkozom mostan, és várom számrüzetésemnek végét...”

AZ 1945-ÖS VÁLASZTÁSOK ÉVFORDULÓJA

November 4-én a Magyar Nemzeti Bizottmány nagyszabású ünnepséget rendezett az 1945-ös magyarországi választások tízéves évfordulóján. Magyar részről Varga Béla, Nagy Ferenc, Peyer Károly, Szent-Iványi Sándor, Kovács Imre, Királdy Lajosné beszélt, az amerikai szónokok Dallas S. Townsend, Averell Harriman, New York kormányzója, Whitney H. Shepardson, a Free Europe Committee elnöke, Adolf A. Berle Jr., és John C. Hughes nagykövetek, s C. D. Jackson, a Time Inc. alelnöke, voltak.

Varga Béla többek közt a következőket mondta:

„Az oroszok egyetlen közös listát terveztek; — mondta Varga Béla — ki merne ellenmondani Vorosilov akaratának Magyarországon?... Ebben a helyzetben rettenetes fele-

lősség nehezedett azokra, akiket a Gondviselés ezekben a hónapokban a nemzet vezetésére rendelt. Az egész nemzet egysége tökéletesen bontakozik ki; ha valaki megpróbálta a magyarok közül az alkudozást az egységes listáról, azt elsöpörte a magyar nép egységes akaratja. A választás megtörtént. Orosz megszállás alatt, de relative szabadon. Hivatalosan is a világ által elismert 83 százalék tett tanúságot az ország lakosságából, hogy hű maradt a Nyugathoz, amelyhez ezer éven át tartozott. Nem leszünk kommunisták magyarok és keresztények maradunk. Nem leszünk orosz alattvalók, orosz kolónia, szabadok maradunk befelé és függetlenek kifelé. S ha meg kell halni ebben a tanúságtételben, lássa meg a világ, hogy hű történeti és népi örökségéhez. Örömmámorban úszik az ország, holdog a

n. magyar nép, mert teljesítette megint hivatását. A világ szeme is Magyarországon függ. Megtörtént az, amit hihetetlennek tartott: egy nép egyedül, elhagyottan, határozott a saját sorsa felől."

Nagy Ferenc arról beszélt, hogy a nagyhatalmak közti konferenciákról hiányzik egy probléma, és pedig éppen az, ami a jelenlegi nemzetközi helyzetet megteremtette: a világfeszültségeket, és a hidegháborút és a fegyverkezési versenyt: „Ez a probléma a kelet-európai nemzetek sorsa. A második világháború után minden világpolitikai zavar Kelet-Európából vette eredetét. A világ nem azért szakadt ketté, mert Németország lett kettévágva, hanem mert Európát vágták ketté. A Szovjetunió Jaltában kötelezte magát a kelet-európai államok támogatására szabad választásokon alapuló demokratikus intézmények és képviselői kormányzatok megteremtésében, ahogy a nyugati hatalmak Németországban, Ausztriában, Olaszországban és Japánban jártak el. De a Szovjet csak Magyarországon és Csehszlovákiában tette lehetővé a szabad választásokat s két év alatt ezeknek eredményeit is megsemmisítette. Felmerül a kérdés: a kelet-európai nemzetek vajjon minden lehető megtettek-e a számukra biztosított jogok kihasználására. A magyar nép választ adott erre a kérdésre éppen tíz évvel ezelőtt. A magyar nép világosan látta, hogy soha ezeréves története folyamán ilyen fontos döntés előtt nem állt. S a magyar nép a demokráciára, szabadságra és nemzeti függetlenségre szavazott... Amikor a magyar demokráciát és függetlenségét eltiporták, a vasfüggöny legördült. Mi magyar vezetők voltunk az utolsó nem-kommunista vezetők Kelet-Európában... Őszintén meg kell mondanunk, hogy főleg Nyugat-Európa részéről a magyarság nem kapott elég megértést... Szenvedő nemzetünk nevében ismét Amerikához fordulunk. Amikor a gvarmati népek ujult erővel folytatják a harcot szabadságunkért, akkor nem lehet hagyni, hogy nemzetek — mint a magyar, mely bizonyítékát adta tíz évvel ezelőtt államvezetési képességeinek — szolgátságban éljenek, idegen elnyomás alatt."

Harriman kormányzó, aki a budapesti választások után személyesen is meggyőződött a

magyar nép kommunista ellenes hangulatáról, többek közt ezeket mondta:

„Budapesten voltam tíz évvel ezelőtt, egy nappal a községi választások után, amikor a Kisgazdapárt — egy parasztpárt — első ízben a történelem folyamán megnyerte a választást ebben a városban. És utána megnyerte az egész országban is. Miért aratott a Kisgazdapárt ilyen nagy győzelmet? Azért, mert tudták róla, hogy a legerőteljesebben kommunista-ellenes az összes pártok között és hogy mereven szembenáll az orosz uralommal.

Erezni lehetett a budapesti levegőben az izgalmat s az örömet attól a perctől kezdve, hogy az ember a városba ért. Szabad választások! És győzelem a szabadság számára!

Azon a napon magастa lobbogott a szabadság lángja a Kossuth-téren. Pár héttel később, az országos választásokon, még magasabbra csapott a láng. De a szovjet megszálló hatóságok, cinikusan és könyörtelenül, hozzáláttak, hogy eloltsák azt. Megfontolt szándékkal elindították a kommunista nyomásnak és aknamunkának azt a szörnyű folyamatát, melynek során az emberek elvesztették szabadságukat és a nemzetek függetlenségüket. Másfél év alatt befejezték a munkát: Magyarország rab lett...

Idén nyáron Párizsban azt mondtam, hogy nyíltan szembe kell néznünk a ténnyel, hogy a szovjet vezetők Genfben elérték azt, amiért odamentek — a feszültség csökkenését — és hogy ezt úgy érték el, hogy ők maguk semmit sem adtak cserébe. Utána azt mondták nekem — olyan tökéletes volt akkoriban a genfi szellem átmeneti bővölte — hogy szavaim, melyeket az itteni újságok közöltek úgy hatottak, mint egy istentisztelet megzavarása. Azóta eloszlott a köd és a képmény valóság sziklás csúcsai állnak körülötünk...

A legcsekélyebb szándék sem mutatkozik orosz részről arra, hogy tiszteletben tartsák háborúalatti szerződéseiket s megengedjék a szabad választásokat Közép- és Kelet-Európában. Eisenhower elnök felvetette a kérdést Genfben. Bulganin elvetette és mégcsak napirendre se tűzték. Ez rendkívül kiábrándító volt mindnyájunk számára, de még inkább az

(Folytatása a 31. oldalon)

NAGY FERENC EURÓPAI UTJA

Nagy Ferenc volt miniszterelnök három ázsiai útja után november s december hónapban Európába látogatott. A második gení konferencia idején Genfben volt. Utána Rómába repült, ahol többek közt Paolo Bonomi-val, az Olasz Parasztszövetség vezetőjével, és Fanfani-val, a Keresztény Demokrata Párt főtitkárával tárgyalt. Olasz részről szívesen vennék egy erélyesebb nyugati politikát a kommunizmussal szemben, főleg a keleteurópai országok kérdésében, miután ennek a problémának a megoldása nélkül nem látnak lehetőséget az európai helyzet egészséges fejlődésére.

A tárgyalások után Nagy Ferenc sajtókonferenciát tartott Rómában, melven főleg azt hangsúlyozta, hogy Sztálin halála után nem történt igazi változás a szovjet politikában, mivel ma is a régi kommunisták, köztük Vorosilov, Kaganovics, Mikoján és Molotov, kezében van a hatalom. Másnap minden olasz lap hosszú cikkekben ismertette Nagy Ferenc kijelentéseit.

Rómában a Nemzeti Bizottmány képviselte számára a legnagyobb problémát a Jugoszláviából érkező jugoszláv állampolgár magyar menekültek jelentik, akiket az olasz hatóságok vissza szoktak küldeni.

Bécsben Figl külügyminiszterrel és Raab kancellárral tárgyalt Nagy Ferenc. A találkozás rendkívül baráti légkörben zajlott le. A volt miniszterelnök szóvátette a magyar menekültekkel szemben tanúsított osztrák magatartásról érkező nyugtalanító híreket. Figl külügyminiszter kijelentette, hogy eddig egyetlen magyar menekültet sem utasítottak ki és a jövőben sem fognak. Minden magyar menekültnek lesz hely Ausztriában.

Az osztrákok nagy érdeklődést tanúsítanak Magyarország jövő sorsa iránt. Meggyőződésük, hogy fordulat fog beállni Magyarország helyzetében. Hivatkoztak saját példájukra, mondván, hogy bár régóta készültek az osztrák államszerződésre, az események mégis bizonyos mértékig késülnének találták őket. Ilyen váratlan esemény bekövetkezhet Magyarországon esetében is. Egészen világosan megmondták, hogy ha ilyen változás bekövet-

kezik, igyekezni fognak szoros együttműködést kiépíteni Magyarországgal.

Még Ausztriában találkozott Nagy Ferenc Sir Harold Caccia-val is, a volt ausztriai angol főmegbízottal s jelenlegi angol helyettes külügyminiszterrel.

Münchenben a Radio Free Europe-ot látogatta meg Nagy Ferenc, majd Bonnba érkezett, ahol a külügyminisztérium több vezető tisztviselőjével, Merkatz miniszterrel, a parlamenti külügyi bizottság elnökével, Kiesingerrel, a felsőház külügyi bizottságának vezetőjével, Dr. Wegemannal, Jaeger-rel, a parlament helyettes elnökével és másokkal találkozott.

Német vezető körök általában örömmel vennék, ha a német kérdést a nemzetközi konferenciákon nem mint külön problémát hoznák elő, mint eddig szokták volt: természetesen kívánják a német egységet, de annak megvalósítását szívesebben látnák az európai egység keretében, mint különállóan. Attól nem kell tartani, hogy a jelenlegi kormányzat alatt Németország különbékét köt a Szovjettel a német egység helyreállítására, a nyugati hatalmak kikapcsolásával. Németország szeretné kapcsolatait kiépíteni a keleteurópai országokkal mihelyst változás áll be utóbbiak helyzetében. A németek Magyarország problémáját elfogulatlanul vizsgálják, míg bizonyos más keleteurópai országok esetében aggodalommal tekintenek néhány tisztázatlan kérdésre, mely Németország s ez országok közt áll fenn. Német részről is szívesen látnának határozottabb nyugati politikát a Szovjetunióval szemben.

Párizsba a politikai káosz csúcspontján érkezett Nagy Ferenc. A politikusok főleg a kerületükben tartózkodtak vagy pártgyűlésről pártgyűlésre mentek, így főleg csak a külügyi szoleálat tagjaival találkozott. A politikai helyzet bizonytalansága egyelőre nagyban hénítja Franciaország külpolitikáját is, minden vonatkozásban.

Rövid londoni tartózkodása alatt Nagy Ferenc többek közt Hohler-rel, a külügyi hivatal egyik vezetőjével, három munkáspárti képviselővel (Dennis Healey, Eric Fletcher, Arthur Henderson) és két konzervatív kép-

HUNGARIAN PREMIER

Kállay Miklós volt magyar miniszterelnök 1954-ben megjelent emlékiratai a jelek szerint elég széleskörű figyelmet keltettek és éppen ott ahol ennek a legnagyobb értéke van: az angolszász sajtó legtekintélyesebb orgánumainál. Egyebek között a "Literary Supplement of the London Times", a "Christian Science Monitor" és a „Washington Post” foglalkoztak a könyvvel.

Kállay Miklós miniszterelnökségének történelmi jelentőségét felesleges hangsúlyozni. Az 1942 és 1944 két valóban halálos tavasza között eltelt két esztendőre nemcsak az újságírói pongyola túlzás, de a történetírás mérlegelő óvatossága is rámondhatja: döntő fordulata volt a XX. század magyar történelmének. Kállay Miklós emlékiratait történelmi látásban gondolkodó magyar ember nem olvashatja megrendülés nélkül. Sőt nemcsak magyarok vannak így ezzel a könyvvel: bárki, aki át tudja érezni a történelom mélységes tragikumát — legyen bármilyen nemzet fia — lelkében meg kell csendülnie annak a melankólikus érzésnek, amelyet az emberi sors szeszélyeinek való közös kiszolgáltatottság átélése kelt.

A Hírünk a Világban számára Kállay könyve és a könyv nyugati visszhangja fokozottan érdekes. Kállay politikájának egyik lényeges eleme volt megmutatni a nyugati világnak, hogy mi a magyarság igari arca, a magyar nép melyik oldal felé huz, hová tartozónak érzi magát. A Kállay emlékiratok visszhangja feleletet ad rá: eredményes volt-e ez a politika — legalább ebben a törekvésében. És feleletet ad egy másik kérdésre is: arra t. i., hogy valóban ekkora gyakorlati jelentősége van-e a jóhírünk

emelésére teti erőfeszítéseknek. Vajjon valódi nívó voltunk megismertetése elégséges-e ahhoz, hogy a magyarság kedvező, politikailag is kiaknázható megítélését, megbecsülését megalapozza?

A választ ezekre a kérdésekre tulajdonképpen az azóta lefolyt események, a külföldön élő magyarok százezreinek mindennapos tapasztalata is megadhatná. Mindamellett érdekes egy pillantást vetni a Kállay könyv kritikáira. Az alábbiakban az egyik legrészletesebbet: "Literary Supplement of the London Times" recenzióját vesszük szemügyre.

A "Literary Supplement of the London Times" kritikusa nyilván alaposan elolvasta Kállay emlékiratait. Az is nyilvánvaló, hogy a magyar történelmet, legalább is a legújabb korét jól ismeri. Kállay kétéves kormányzatáról képet akarva adni: a magyar miniszterelnököt a náciellenes földalatti mozgalmak vezetőivel helyezi egysorba. Megállapítja, hogy Kállay felületesen talán kétszínűnek nevezhető politikájának morálisan ugyanolyan igazolása van, mint általában az ellenállási mozgalmaknak. Félhasábon át sorolja fel a magyar kormány olyan akcióit, amelyek kétségkívül bizonyítják nemcsak azt, hogy a magyar politika a demokrata hatalmak és nem a totalitáriusok győzelmét áhította, hanem azt is, hogy a katasztrófákkal és véres zuhanásokkal teljes történelemben is párhátrító második világháborús korszak zülöttsége és égbekiáltó atrocitásai s bünei között is bátran és szívósan ragaszkodott az ország keresztény és humanus hagyományaihoz, kiemeli, hogy a magyar kormány katonai tájékoztatást adott az angoloknak, megállapodást létesített a németek hátában működő ukrán parti-

viselővel (Beamish, Amery), valamint Lord Vansittart-tal és Beddington Behrens őrnaggyal találkozott.

Minden jel arra mutat, hogy az angol politika — a genfi eredménytelenség és a szovjet vezetőik újai viselkedése után — határozottabb megatartást fog tanúsítani a Szovjetunióval szemben. Várható, hogy közös politikát fognak kidolgozni az Egyesült Államokkal a kolonializmus, Ázsia gazdasági megsegítése és a kelet-európai országok iránt tanúsítandó nyugati politika kérdésében. Várható továbbá az angol politika minden tényezőjé-

nek részéről hogy nagyobb figyelmet fognak szentelni a jövőben a kelet-európai nemzetek ügyének.

Az angol tudományos élet képviselői közül Nagy Ferenc Seton Watson professzorral és Macartney professzorral találkozott.

Nagy Ferenc általános benyomása európai útjának tapasztalatai nyomán az, hogy a második genfi konferencia után az európai politika határozottabban fog szembeszállni a kommunizmussal, mint eddig bármikor. Az európai egység eszméje erősebb, mint bármikor a második világháború óta.

zánokkal, kétszáz ezer lengyelnek, angolnak és más szövetséges katonának nyújtott menedéket. Megírja, hogy bár Kállay antiszemita beszédeket is tartott és kormányzása alatt szervezték meg az Ukrajnában odaveszelt zsidó munkásszázadokat, ugyanakkor nemcsak a magyar zsidóság nagy többsége élt háborítatlanul, de mintegy húsz ezer szlovákiai zsidó is Magyarországon talált menedéket a hazai üldözés elől.

A recenzió végső analízise is barátságos: "... céliküzdéseiben becsületes, szellemében emberséges és független volt. A német és orosz megszállást hiába próbálta elkerülni, és bármilyen hibákat is követett el, és bármilyen tragikus balsikerrel is fejezte be kormányzását, politikája alapján véve helyesnek és józannak tűnik. Nem volt logikátlan annak feltételezése, hogy az angolok és az amerikaiak végül is felbukkannak a magyar határon és egyáltalán nem volt bizonyos, hogy Európa ama tájaitól való távolmaradásuk nem inkább az ő, mint Kállay Miklós hibájának tudható be..."

Mindezt kellemes olvasni. A baj csak az, hogy a hosszú hasábok, amelyekben út az olvasó ehhez a nyugodt és józan kiértékeléshez eljut, arról is bizonyosságot tesznek, hogy Kállay Miklós kétéves és a kiételénél is nyiltabb nyugatbarát politikáját a recenzor csak kivételnek és a nem a nemzetre jellemzőnek tekinti... És ezért a kivételért szemében legfeljebb személyes vagy igen szűk kis köire kiterjedt abszolúció jár — és még az sem teljes. Az ismertetés első bekezdése aláhúzza, hogy Kállay politikájának tragikus vége egyértelmű volt saját osztályának, a magyar diszentrinek a bukásával. Kállay kinevezését az 1941-es orosz téli offenzíva sikerének tudja be. Kállay kormányralépése egy évvel Jugoszlávia *magyar inváziója* után következett be — figyelmezteti olvasóit.

Ime így ír a *Kállay korszakáról* az angol bíráló. Állásfoglalás nem meglepő annak számára, aki ebből a szempontból figyelte a háború utáni eseményeket. Gyakorlati következtetések levonásul nem lehet elmulasztani. Kállay Miklós kormánya következetesen arra törekedett, hogy a magyarság igazi arcát mutassa meg a világ felé. Ez nem is volt eredménytelen igyekezet: a nyugati világnak módja volt meggyőződni arról, hogy a magyarság kivantott évezredes történelmének hagyományai mellett. Mindennek ára is volt: 1944 március tizenkilencedike talán sohasem jön el, vagy később és kedvezőbb viszonyok között, felkészültebb kormányt és népet talál, ha a Kállay kormány a nyugati közvélemény

kedvezőbb befolyásolása érdekében nem folytatta volna a németekkel szembeni ellenállást annyira nyíltan és annyira következetesen.

Az 1944 március 19 után bekövetkezett eseményeket a nyugati közvélemény nem hajlandó a megszállóknak és a megszállásnak betudni. Kállay Miklós és kormányának emberséges és független politikáját viszont nem tekintik a magyar attitűd őszinte és valódi megnyilatkozásának. Másszóval inkább hajlandók azt a logikai ellenmondást elfogadni, hogy a magyarok színteltek, amikor függetlenek — vagy legalább is függetlenebbek voltak, és valódi vágyaikat követték, amikor megszállás alatt álltak. Inkább hajlandók ezt a nyilvánvaló ellenmondást vállalni, mint az igazságot, ami viszont a magyar népre nézve kedvező volna. A „Litterary Supplement of the London Times“ recenzora szemében a Magyarországon jelenlévő német megszállók nem számítanak, de az országtól 1942-ben még több, mint ezer kilométerre lévő orosz csapatok első győzelmeinek már jelentős politikai hatást tulajdonít.

A recenzió világosan bizonyítja: döresség azt hinni, hogy a magyarságnak a világban való jóhíre valóban attól függ, hogy a világ ismerje a magyar nép valódi magatartását. A magyarság jó vagy rossz híre egyedül és kizárólag attól függ, hogy a döntő percben a jó vagy rossz, a győztes vagy a vesztes oldalon áll-e.

Kállay Miklós politikája helyes irányban haladt: hiszen csak a magyar hagyományt: a függetlenség, a parlamentarizmus, a jogegyenlőség és az emberesség útját követte. Könyve és kritikusi olvasása után, de főként az elmúlt évtized tapasztalatai után az olvasóból felfakad a sóhaj: bárcsak annak idején mindennek kevesebb lett volna a nyilvánossága, bárcsak sikerült volna a puskaport a döntő pillanatra tartogatni, hogy azután a robbanásra az egész világ odafigyelt volna... (F. K.)

MEGJELENT

A Sztáray hangfűz kiadás

Első kötet — 12 Zsoltár

A Passaic-i Magyar Református Egyház
és Bertalan Imre lelképásztor
éneklésében.

Kapható: a Passaic-i Ref. Egyház
irodájában

220-4th St., Passaic, N. J. — Ára \$ 3.00

NYUGATI FIGYELŐ

AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

Varga Béla

elnök, a Nemzeti Bizottmány nevében tiltakozott az Egyesült Nemzeteknél, amiért az 1955. XII. 11-én a budapesti kommunista kormánytagjai sorába felvette. A Magyar Nemzeti Bizottmány már a felvétel előtt is figyelmetette, táviratban és személyes megbeszéléseken, a nemkommunista delegációk vezetőit azokra a súlyos következményekre, amelyek a csatlósállamok felvételével járnának. A bizottmány eljárása alapján Cuba fődelegátusa hosszú beszédében foglalkozott Magyarországról kérésével és tiltakozott a felvétel ellen. A nemzeti Kína delegátusa hasonló álláspontot foglalt el.

XII. Pius pápa Varga Bélát prelátnak nevezte ki

Spellman biboros 1955. XII. 12-én kihallgatáson fogadta Varga Bélát s átadta a kinevezési okmányt. — A CATHOLIC NEWS (55. XII. 24.) céből az alkalomból hosszú cikkben méltatta Varga Béla élet-történetét és közli fényképét is.

Bartók Béla emlékünnepe New Yorkban

A Columbia Egyetem 1955. IX. 26-án nagyszabású hangversenyt rendezett Bartók halálának tizéves évfordulóján. Serly Tibor vezényelt, Szigeti József és Csabay László voltak az est szólistái. Az emlékünnepe Dr. Grayson Kirk, az egyetem elnöke nyitotta meg.

“Mily hálával gondolunk ma Bartókra — mondotta — életére és művére, mi különösen, itt a Columbia egyetemen. Hál’sak vagyunk a kö-

rülményeknek, melyek lehetővé tették, hogy Bartók tagjaink között lehessen. Büszkék vagyunk rá, hogy hozzánk tartozott... Szokatlan ritmusai, izgalmas melódiai hangozsnak fel az egész világon. Vigyék az ő hírnevét és géniuszát a jövő világba, amelyben minden nép szabad lesz.”

A műsor a következő számokból állt: Zenekari Concerto, Első Rapszódia hegedűre és zenekarra és a Cantata Profana. A műsort Paul Henry Long, a Columbia egyetem professzora vezette be.

Bartók halálának tizéves fordulóján a Magyar Nemzeti Bizottmány Varga Béla elnök vezetésével elzarándokolt Bartók Béla sírjához a ferncliffi temetőbe, Hartsdale-be. A Bizottmányon kívül az Amerikai Magyar Szövetség és az Unitárius Egyház képviselői is koszorút helyeztek a sírra.

A magyar népnek csak 5-10 százaléka szavazna a kommunistákra

Benton képviselő nemrég Magyarországon járt s tapasztalatairól többek között a NEW YORK HERALD TRIBUNE-ben (55. XII. 20.) számolt be.

“Nyugati diplomaták szerint — írja — tiszta és titkos választáson a kommunista párt nem kapna többet, mint a szavazatok 5—10 százalékát. Az utca meglepően nyíltan kritizálja a kormányzatot... Lázas forrás a felszín alatt. Heves ellenállás fékezi a kollektivizálást és az a vélemény, hogy a kommunisták vidéken még egy százalékot sem kapnának szabad választás esetén.”

Megalakult a Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat

Elnöke Szent-Iványi Sándor, — könyvtáros-titkára Bobula Ida lett. A Társulat fogja kezelni a volt Hungarian Reference Library-t, mely néhány évvel ezelőtt a Kongresszusi Könyvtár tulajdonába került. Mivel arra nem volt mód, hogy a Könyvtár külön magyar osztályt létesítsen, a könyvanyag túlnyomó részét pusztulás fenyegette. Frances P. Bolton, clevelandi képviselő segítségével az újonnan alakult Társulat letétbe kapja meg a könyvanyagot, viszont kötelezte magát, hogy a magyar könyvtárat fenntartja. A könyvtárat New Yorkban állítják fel.

A Társulatnak sikerült az Idegen Javak Kormánybizottságtól sok év óta elhagyott, senki által nem igényelt értékes magyar műtárgyat szerezni, melyeket egy kiállítás keretében, decemberben, bemutattak a közönségnek is. Vaszary, Csók, Márffy, Molnár C. Pál, Meggyessy, Borberek Kovács stb. művek vannak közöttük, valamint Zsolnay kerámiák, Herendi porcellán.

Molnár Ferenc “Hattyú”-ja filmen

Nagy képes riportban számol be a WASHINGTON STAR (55. X. 16.) a Molnár-darab északkaroliniai felvételeiről. A híres angol sztár, Alec Guinness s a jövődi monacoi hercegnő, Grace Kelly, a főszereplők. A darab az 1910-es Magyarországon játszódik. A felvételek idején, írja az újság, a környéket szinte elözönlük a magyar huszárruhába öltözött stá-

Az Elmhurst College-ban

az ideai iskolaévben 32 magyar származású fiú és lány hallgató folytat tanulmányokat. Ebben az iskolában már 14 éve áll fenn egy magyar fakultás. A kollégiumban nemcsak magyar, hanem más származású diákok is választják a magyar nyelvet, irodalmat és történelmet tantárgyként. A kollégiumnak 780 diákja van. A kollégium Chicago nyugati külvárosában működik.

Nemrég a kollégium 300.000 dollárt kapott ajándékkul Hammerschmidt M. Lajos southbendi bírótól egy új kápolna megépítésére.

Szigeti József hangversenye

A világhírű hegedűművész ideai, Carnegie-Hall-ban rendezett hangversenyén Mozart G-dur Hegedűversenyét és egy Mozart-Adagiot játszott a newyorki filharmónikusokkal. — A NEW YORK HERALD TRIBUNE (55, XII. 5.) szerint "Szigeti, mint mindig, értelmezésének közvetlenségével lepte meg a hallgatóságot; a hallgató pontosan tudja, mit gondol Szigeti egy adott műről és amit gondol, mindig megérdemli, hogy a hallgató elmélkedjék rajta."

"Magyarok a sportban"

Ez a címe a CHRISTIAN SCIENCE MONITOR (55, XI. 17.) cikkének. Ez talán az első ilyen cikk Amerikában, ahol a külföldi sportról alig vesznek tudomást. Igaz, hogy ezt is Londonban írták. Azonban rokonszenves beállítása folytán a magyar sport amerikai hírének mindenképp jó szolgálatot tesz.

"A háború utáni évek sporttörténetének egyik legfigyelemreméltóbb eseménye — kezdi a cikk — Magyarország sikeres szereplése. Ennek a kis keleteurópai országnak, melynek lakossága alig egy millióval több, mint a 8:5 milliós Londoné és New

Yorké. Ez az év további meglepő haladás volt a tanuja friss és régi sportágakban. Magyarok világajnokságokat és díjakat nyertek több mint tizenkét nemzetközi mérkőzésben. Eredményük csak kicsit maradt el a rajtuk uralkodó szomszédjuk, a Szovjetunió eredményei mögött, viszont nagy mértékben felette áll minden más európai országnak felett...

Itt Angliában láthattuk az idén csodafutókat a középtávon, labdarugókat, világbajnok vívókat és jövőendő teniszcsoportjaikat. Magyarországon és más európai szárazföldi központokban a nemzetközi mérkőzéseken az angolok növekvő mértékben jöttek a tudatára a magyar ökölvívók, evezősök, asztali teniszesek és kosárlabdázók képességeinek és ügyességének, akik egy olyan országból származnak, melynek lakossága kevesebb, mint az egyötöde az övékének."

A cikk a sikereket nagyrésztben a magyarországi tömegsportnak tulajdonítja, melyet a jelenlegi rendszer hívott életre. Végül megjegyzi, hogy a sikerek nyomán a magyar sportolók nem lettek elbizakodottakká s pl. Helsinkiben az amerikaiakat is elbűvölték magatartásukkal.

Körmendi André

festőművész washingtoni kiállításáról beszámolt az EVENING STAR (55, XII. 25.) és a WASHINGTON POST (55, XII. 11.)

Megjelent Bolyai műve

Robert Bonola 1906-ban megjelent "Non-Euclidean Geometry" c. munkáját (Dever Publications, Inc.) 1955-ben újra kiadják. A könyv teljes egészében közli Bolyai János könyvét. (The Science of Absolute Space), valamint Lobacsevskij művét. A nem-euklideszi geometria előfutárjai közt említi Bonola Bolyai Farkast is.

Magyarország semlegesítésének lehetőségéről

három igen jelentős cikk, illetve vezérek jelent meg a NEW YORK TIMES-ben (55, VIII. 7. és 55, X. 23.) és a NEW YORK HERALD TRIBUNE-ban (55, VII. 25.) A cikkek hangoztatják Magyarország stratégiai jelentőségét a Nyugat számára, a magyar ellenállás komoly méreteit s a nyugati politika hibáit, hogy nem kísérel meg az oroszok kiszorítását Magyarországról, majd az ország semlegesítését.

Meghalt

Pogány Willy, a híres magyar-amerikai festő-illusztrátor, 1955, VII. 30-án meghalt New Yorkban, 72 éves korában;

Freed B. Emerich, az egyetlen magyar származású amerikai szövetségi bíró, 1955, XII. 4-én Clevelandban, 58 éves korában;

Herman Steiner, 1948—51 közt az USA sakkmeistere; 1955. XI. 25-én Los Angelesben, 50 éves korában.

Magyar fényképészek

szerepelnek azon az országos kiállításán, melynek "Az emberiség családjá" a címe s a nagyvilág legsikerültebb fotográfiáiból válogattak össze. A több mint 500 fényképből álló kiállítást külföldön is bemutatják, album is készült a képekből. A résztvevő magyarok: Mordy Mária, Besnyő Éva, Szász Zsuzsa, Brassai, Capa Róbert, Haász Ernő és Halmi Róbert.

Magyar nótákat játszik egy amerikai

"Amerika egyetlen hangverseny-ryirettyüse" — valahogy így lehetne lefordítani Beers Robert hegedűművész impresszáriójának jelszavát, aki "American's Only Concert Fiddler" néven vezette be a művészt az ame-

rikai zenei életben. Beers műsorának egyik felét Debussy, Strauss, Chopin, stb. szokta alkotni, míg a másik felében régi amerikai, ir., angol, velszi, német, görög, stb. népdalok szerepelnek. Ujabb magyar nótákat is játszik abban a stílusban, ahogy nagyapjától, valamint Kóczától és Magyaritól alleste, akiknek lemezeit magyar barátai révén ismerete meg.

Bartók László

az Európai Rabnemzetek Közgyűlésén, 1955, XII. 13.-án, a titoizmus ellen beszűlt: "A rabnépeknek minden lehetőségük a totalitárius rendőrállamokban arra, hogy nagyobb megmozdulást szervezzenek. Ha a magyar nép megmozdulhatna, azt teljes szabadságának és önrendelkezési jogának visszaszerzéséért tenné, nem pedig azért, hogy újból egy kommunista rendszer alatt nyögjön. Mindegy, hogy ki az úr, ha a börtön ugyansz."

Bartók László v. bécsi követ beszélt magyar részről a Colgate egyetem nyári külügyi konferenciáján is. (NYT, 55, VII. 13.)

Anda Géza

hangversenyköruton járt az USA-ban. Főleg Washingtonban volt hatalmas sikere, de a NYT (55, XI. 6.) is "jelentős pianistá"-nak nevezi.

Ferenczi Sándor

Freud leghűbb munkatársa életéről és tanairól szól egy nemrég megjelent könyv (Izette de Forest: The Leaven of Love; New York, Harper, 1955). A könyv szerint Ferenczi járult hozzá a legjelentősebb módon a pszichoanalízis fejlődéséhez. Ferenczi szembehelyezkedett Freud azon tételével, hogy az analistának a beteget kívülről, tudományos objektivitással kell vizsgálnia, minden érzelmi rész-

vételtől tartózkodva. Ferenczi szerint u. i. nélkülözhetetlen gyógyító erő a szeretet. (NYT. 55. VIII. 7.)

ANGLIA

Batók-ünnepségek

Batók-émlékhangversenyt rendezett 1955, XI. 19-én a British-Hungarian Friendship Society Londonban, a Wigmore Hall-ban. A Társaság mögött a budapesti kormány áll. Az est szólistái Kovács Dénes és Vadas Ágnes voltak, akik 1955, XI. 8-án Londonban megnyerték a Carl Flesch nemzetközi hegedűverseny első, ill. második díját. (A Flesch-díjat néhány évvel ezelőtt is magyar, Lengyel Gabriella nyerte; mindhárom Zathureczky Ede tanítványai.)

A két magyar hegedűművész kitűnő kritikát kapott. A DAILY TELEGRAPH (55, XI. 21.) "Ragyogo hegedűjáték — Fiatal magyarok" címmel irt bírálatot. "Mindkét előadó a legkiválóbbak közé tartozik, akik előtt ragyogó karrier kilátása áll" — írta a LONDON MUSICAL EVENTS (56. L.)

Ugyanezen a napon játszott a Wigmore Hall-ban Siki Béla is, aki az utóbbi lap véleménye szerint "a leg kitűnőbb all-round zongoraművészek közé tartozik jelenleg"; ő is játszott Bartóktól. A DAILY TELEGRAPH (55, XI. 21.) "mesteri technikáját emeli ki.

Batók VI. Vonósnégyesét játszotta a Magyar Vonósnégyes az Edinburghi zenei ünnepségeken. (DAILY TELEGRAPH, 55, IX. 10.)

A B. B. C. a hat vonósnégyes sorozatos előadásával hódolt Bartók emlékének. Mindegyiket a Juilliard-kvartett adta elő. A sorozat bevezetéseként Mosco Carner ismert zenekritikus és Batók szakértő tartott 45 perces ismertetést. Londoni munkatársunknak alkalma volt megkérdezni M. Carnert, hogy mi készítette

őt a Batókra való specializálásra. Válaszul ezt mondta:

"Én születésemmél fogva osztrák vagyok s úgy tünik, mintha ez a tény magyarázna meg érdeklődéscmet egy szomszédos ország nagy zeneszerzője iránt; azonban ilyen jelentéktelen okokon felül elsősorban a nagy zenész és zenei gondolkodó Batók az, aki érdeklődéscmet es csodálatomat felkeltette, tekintet nélkül más tényezőkre."

A British-Hungarian Cultural Fellowship

december 20-án kilenc nemzet képviselőinek a részvételével sikeres karácsonyi ünnepélyt rendezett.

A Társaság magyar emigránsok és angol barátai önkéntes egyesülete. Elnöke C. A. Macartney professzor, angol alelnöke Miss E. Kendall, magyar alelnöke Dr. Torzsay-Biber András, titkárai: Miss Ida Gányi, Mr. Angus McKenzie, A. Tártsy; — jegyzője Dr. Kelemen József, pénztárosa Mrs. V. Gruber.

Vörösmarty-kiállítás a British Museumban

A költő halálának 100-ik évfordulóján, 1955. XI. 19-én Vörösmarty-emlékkiállítás nyílt a TIMES irodalmi melléklete pedig másnap egész oldalas ünnepi cikkben foglalkozott a nagy magyar költővel. Ez volt az első eset, hogy a British Museum kiállítással hódolt egy magyar költő emlékének.

A magyar sport

továbbra is az angol sportvilág csodálatának a tárgya.

"Hungary's Great Champions" címmel a THE MANCHESTER GUARDIAN (55, XI. 16.) írja: "Majdnem az egész 1955-ös atlétikai évad alatt három ragyogó magyar köztéptávfutó (Iharos, Tábori és Rózsavölgyi)

neve állandóan szerepelt a hírekben egy sereg világrekorddal, majd minden távolságon 1000 és 5000 méter között. Ez a három ember világrekordot döntött 1500, 2000, 3000 és 5000 méteren (utóbbin kétszer), valamint két és három mérföldön. — Ezenkívül beállították a világrekordot 1000 méteren s egy negyedik futóval, Mikessel, megdöntötték a világrekordot a 4x1500 méteres váltón.

A SPORTING RECORD c. angol lap szerint a "sportszakértők Norvégia-tól Seulig Moszkvától New York-ig áttekintették az elmúlt sportévet és megnevezték azt az öt sportembert, akiket az elmúlt év legkiválóbbjának tekintenek. Az első hely tekintetében majdnem egyöntetű választ adtak. 84 százalék szavazat jutott Iharos Sándorra, a ragyogó magyar középtávfutóra."

"A magyarok minden valószínűség szerint a világ legjobb labdarugói — írja a THE OBSERVER (55, IX, 25.) — de mi angolok legalább azt elmondhatjuk, hogy egy angoltól tanulnánk, Yolland Arthurtól, aki most, 81 éves korában, mint fordító működik az angol követségen. 1897-ben kezdte tanítani a labdarugást Budapesten. Ez vezetett a Budapesti Torna Egylet alapításához.:"

ARGENTINA

Magyar kislány képképzőművészeti kiállítása

A Tucumán tartomány kulturbizottsága egyéni kiállítást rendezett a 13 éves Aczél Klára műveiből. A LA GACET (55, VIII, j.) „Gyermekművészeti Kiállítás” címmel ezt írja:

„A Tucumáni Nemzeti Egyetemi Művészeti Intézetének kiállítótermében felavatták Aczél Klára gyermek lányka műveinek kiállítását, amit a tartomány kulturbizottsága rendezett... A felavatáson a kulturbizott-

ság elnöke, E. P. Zarlunga mondott beszédet és mutatta be a kis művésznőt... A gyermek festőművésznő képeiben a gyermekkor megindító frissessége egyesül veleszüetett színészi formaérzéssel... Aczél Klára megérdemli, hogy minden körülmények között ugyanazzal a figyelemmel méltassák, mint egy befejezett művészt. Képeinek analizésében megvalósul az a tökéletes biztonság, amely eléri a modern esztétika alapelveinek csaknem teljes összességét. A síkon történő koncepció, a színek, mint tiszta képzőművészeti elemek az alkalmazása és a látható valóságnak egy metaforikus őrzékelése állandóan észrevehető, festői harmóniák állandó jelenlétét eredményezve, ami elfelejteti a tismák mélységének hiányát, ami másrésztől nem is lenne összeillő a gyermeki naivsággal."

U. E. lap 1955. IX. 22-i száma "Képzőművészet. A legutóbbi kiállítások" c. összefoglaló cikkében felülden kiemeli Aczél Klára kiállítását: "Az egyéni kiállítások közt ebben az idényben meg kell említeni Aczél Klára, 13 éves művésznőről, aki kitűnő képzőművészeti tehetséget árult el."

Aczél Klára már 7 éves kora óta elkezdett festeni a Szalay Lajos ícszőművész irányítása mellett fejlődött.

Dobosi-Szabó László

kiállításáról, számszerint a negyedikről Buenos Airesben, meleg hangon emlékeztek meg a nagy buenosairesi lapok. A CLARIN (55, VI, 11.) közölte egyik portréját is.

Bartók Béláról

közölt egyoldalas cikket a BUENOS AIRES HERALD 1955, júniusi száma. A Teatro Comedia-ban kezdtek meg azt a koncertsorozatot, amelynek keretében Bartók Béla hat

művét ismertették meg a buenosairesi közönséggel. (1955, VII, 10.) Az argentin lapok külön cikkeket emlékeztek meg a megnyitó hangversenyéről.

Turi Árpád

fotóriporter "Movimiento" c. képével a második díjat nyerte 1955, IV, 25-én az Argentin Foto Club versenyén.

Emigráns Nemzeti Sport

Ezen a néven indult meg szept. 16-án az emigráció legjobb sportlapja, a régi Nemzeti Sport örököse, mint a „Délamerikai Magyarság” melléklete. Munkatársai a legkiválóbb külföldön élő magyar sportemberek.

AUSZTRÁLIA

Bartók Béla népdalait

adta elő dr. Edvi Illés István Melbourne-i hangversenyén. Mint a THE AGE (55, VI, 20.) írta, "sokan nehezen találják Bartók zenéjét, de ezek egyszerű dalok voltak, melyek a szabadság utáni vógyat sugározták amely szabadság hiányzott."

Edvi Illés működésével kapcsolatban a THE LISTENER (55, IV, 2.) kiemeli, hogy a Bartók Béla társaságok alapítása Ausztráliát zeneileg egy szintre hozza más országokkal.

Edvi Illés Emese

Edvi Illés István leánya, az egyik Melbourne-i ausztrál színház tagja. Képes riportot, illetve képet közöl róla a THE AGE -955, IX, 13. és X, XII-i száma.

AUSZTRIA

Tíz éves az innsbrucki magyar iskola

A tizedik, 1954/55-ös iskolaév június 26-án zárult. 44 tanuló léte-

gatta az iskolát. A tanév folyamán 13-an tettek érettségit. A tíz év alatt összesen 181 érettségi bizonyítványt adott ki az intézet.

Az iskola igazgatója Romhányi Árpád, az iskolafenntartó Dr. Gróh Béla főlelkész.

BELGIUM

A magyar könyvtárosképzés sikere

A Művelt Nép (55, X. 9.) állítása szerint a könyvtárosok nemzetközi szervezetének brüsszeli kongresszusa a magyarországi tudományos könyvtáros-képzést vette alapul. — Ugyancsak sikert aratott a "Magyar Könyvszemle", a világ legrégibb könyvtártudományi folyóirata, melyet több éves szünet után, most adott közre az Akadémia. — Az UNESCO képviselői bejelentették, hogy a nemzeti könyvtárak problémáival foglalkozó konferenciát 1957-ben vagy 1958-ban Budapesten szeretnék megrendezni.

A kommunista lap azt is megjemli, hogy a kongresszust a "geni szellem" hajtotta át s a Széchenyi Könyvtár az eddig 22 országgal fennálló kapcsolatait, könyvek, mikrofonok cseréjét, tovább szélesíti. A Könyvtár valószínűleg hozzájut a British Museum, stb. magyar ösnyomtatványainak, Corvinák s egyéb magyar könyvritkaságok mikrofilmjeihez is.

BOLIVIA

Magyar népművészeti filmet

az Ecséri lakodalmas-t mutatták be nemrég La Pazban.

BRAZILIA

Két magyar festő kiállítása

Sao Paulo-ban október 17-én Csányi Dénesnek, a Magyar Szépművészeti Múzeum v. igazgatójának és

Körössy Jánosnak képeiből reprezentatív magyar kiállítás nyílt. (Dél-amerikai Magyar Hirlap, 55. X. 23.)

Aszmann Ferenc

hires magyar fényképész az elmúlt évben 24 nemzetközi kiállításra nyert díjat. (Délamerikai Magyar Hirlap, 55. IV. 10.)

BULGÁRIA

Magyar művek bolgáruul

Többek közt a következő magyar irodalmi művek jelentek meg eddig bolgáruul: Petőfi válogatott költeményei, Móricz Zsigmondtól a Bolcog ember, Gárdonyi Gézától az Egri csillagok, Illyés Gyulától a Puszták népe, Szeberényi Lehelől a Megmozdulnak a hegyek és Goda Gábertől a Farkasok költ. (Magyar Nemzet, 55, XII. 22.)

CHILE

Stefániai Imre

ötödször lett az országos zeneművészeti zsűri enőke. Ez a testület évente két millió peso jutalmat oszt ki a chilei zenei élet legjobbjára között.

CIPRUS

Magyar kiállítás

Magyar népművészeti és dokumentációs kiállítást rendeztek a nyáron Pemaugusta városban. A megnyitás napján magyar hangmunkákból hangversenyt is rendeztek. (Művelt Nép, 55, VI. 19.) A kiállítás nyilvánvalóan az általános kommunista ekcióval lett összehangoiva Ciprus forradalmasítására.

COLOMBIA

Két bogotai egyetemen

tanít Dr. Mindszenti Béla. — Az Universidad Javerianan a középkori

türedékszövegek és az aranykori latin irodalom tanára.

CSEHSZLOVÁKIA

"Mátyás király a szláv néphagyományban"

az elmúlt év végén jelent meg a tervek szerint Jan Komorovsky szlovák tudós könyve. Komorovsky a csehszlovák kutatások eredményeit felhasználva, kimutatja azokat a rokoni vonásokat, amelyek a szlovák nép Mátyás királyról és az orosz Iván cárról szóló meséi közt felfedezhetők — írja a Magyar Nemzet 54, XII. 12.), — IV. Iván nagyon népszerű volt a parasztek körében s olyanfajta mesék keringtek róla, mint Magyarországon Mátyás királyról.

Liszt, Bartók és Rubinstein

emlékének tiszteletére a Szlovák Tudományos Akadémia állandó kiállításokat rendez azokban a városokban és falvakban, ahol a nagy zeneköltők alkottak, illetve felléptek. (Irodalmi Ujság, 55, VII. 23.)

DÉLAFRIKA

Bartók Béla zongoraműveit

adta elő és ismertette Benda svájci zongoraművész délafrikai hangversenyturnéja keretében. (Irodalmi Ujság, 55, IX. 24.)

EGYIPTOM

Germanus Gyula

a világhírű magyar orientalista, akinek munkáit a főidkerekség majd minden nyelvére lefordították, ez év első felében az egyiptomi kormány meghívására és vendégként a kairói egyetemen előadássorozatot tartott a mohamedán és arab kulturtörténet egyes témáiról. Arab nyelven, arab egyetemistákat s egyetemi tanárokat tanított hónapokig

arab irodaomtörténetre, előadásokat tartott az arab irodalmi nyelv és a népnyelvek viszonyáról.

Germanus most ír hosszabb tanulmányt Ibn Rumi-ról, a szinte teljesen elfelejtett s Nyugaton ismeretlen nagy arab klasszikus költőről. Ugyanakkor Petőfit fordítja arabra, ösztönzésére Amin Haszuna egyiptomi író nagyterjedelmű munkát írt a magyar költőről s a kötetben Petőfi ötven versét közli Germanus Gyula fordításában. (Művelt Nép, 55, VII. 10.)

Magyar filmfesztivál Alexandriában

A négynapos fesztiválon sok rövid filmet és a "Semmelweis" c. filmet mutatták be.

ÉSZAK-KOREA

Bartók-hangverseny

A koreai kultúrkapcsolatok intézete Bartók halálának tizéves évfordulóján Phenjan-ban hangversenyt rendezett. (MM. 55, XII. 10.)

Veres Péter

"Próbátétel" c. elbeszélését koreai nyelvre fordítja francia szöveg alapján Csü Dong Hjap koreai író. — (IU, 55, VIII. 27.)

ÉSZAK-VIETNAM

Bartók Estet

készítette elő Ta-Phuoc zeneszerző Hanoiban. (MN, 55, IX. 2.)

FINNORSZÁG

A Fium-Ugor Társaság

tagjai közé két orosz professzor mellett Harmatta Jánost is meghívták a december 2-i évi közgyűlésü kőn.

FRANCIAORSZÁG

Bartók-émlékhangverseny

A francia rádió a Théâtre des Champs-Élysées-ben Bartók tiszteletére hangversenyt rendezett, melyet Igor Markevitch vezényelt. A műsoron a Táncsvit, a III. zongoraverseny és a teljes Csodálatos Mandarin szerepelt. Olyan "ekszztatikus fogadtatásban" részesítette a közönség a műveket, — írja a FRANCE-SOIR (55, XI. 12.), — hogy a zongoraverseny utolsó tételét a magyar zongoraművésznőnek, Fischer Anninak, meg kellett ismételnie a zenekarral együtt.

„Ime egy esemény — írja a FIGARO (55, XI. 15.) — mely becsületére válik a közönségnek: hangverseny Bartók műveiből, melyet egyetlen alragasz sem hirdetett s amely mégis telt házat vonzott... A zongoraversenyt Fischer Annie bámulatraméltóan tolmácsolta: a vég-sőkig koncentráltan, bezárkózva szerepébe, mint egy toronyba, költőként a legelsőbb fokig, — ilyennek tűnt számomra ez a nagy művész, aki Clara Haskillal, Magda Tagliaferroval s néhány másikkal együtt a kiválószítottak kisszámú csoportjába tartozik."

A Párisi Magyar Intézet

által rendezett Bartók-esten Serge Moreaux zenetudós tartott előadást a hangverseny előtt. (MN, 55, XII. 24.) Az Intézetnek az évforduló napján rendezett fogadásán megjelent többek közt Jacques Ibert is, a világhírű francia zeneszerző, a párisi opera új igazgatója. (55, IX. 29.)

Lajtha László

került Enescu helyére a francia "Académie des beaux arts"ba. "Minden zenész helyeselni fogja a választást" — írja a LE MONDE (55, X. 11.)

Három magyar nyert díjat

a hat napos Marguerite Long zongoraversenyen. Az első díjat nem adták ki, harmadik lett Gabos Gábor, hatodik Frankl Péter és hetedik Vásáry Tamás. (MN, 55, VI. 28)

Radványi Géza

most fejezte be filmjét Németországban. Legközelebb egy Párizsról szóló filmbe kezd, „Les Amants de Paris” címmel. (LE FIGARO, 55, XI. 25.)

GÖRÖGORSZÁG

Vészy Mátvás

az Athénben tartott Nemzetközi Jogász Kongresszuson, ez év tavaszán, a kommunista „igazságszolgáltatás” jogtiprását mutatta be Kelomen Gyula v. államtitkár esetével, akinek Vészy a védőügyvédje volt.

HOLLANDIA

A holland rádió

a Bartók-évforduló alkalmából sorozatos rádióhangversenyekkel és előadásokkal, valamint lapjának, a DE RADIOBODE-nak 1955, IX. 25-i Bartók-számával hódolt a zeneszerző emlékének. A lap címlapján Bartók és magyar motívumok képét közli, belül pedig Fried Géza cikkét „Béla Bartók — a pásztorkirály” címmel.

„A magyar gályarabok”

címmel nemrég ifjúsági regény jelent meg H. T. Merwe tollából, Delftben, a Naamloze Vennootschap W. D. Meinema kiadásában.

A Radnai-vonósnégyes

négyeser játszott Hollandiában a Bartók-ünnepségek alkalmából. „Jelentőző a magyar muzsika iránt megnyilvánuló nagy érdeklődésre — mondta Radnai Gábor hazatérésük

után — hogy egy holland hangversenyrendező vállalat az egész világra szóló öt éves szerződést ajánlott fel vonósnegyesünknek" (MN, 55, X. 26.)

INDIA

Nehru a magyar pavillonban

Nehru miniszterelnök meglátogatta az Uj-Delhiben rendezett nemzetközi vásár magyar pavillonját. Több magyar filmet mutattak be a vásár alatt. Ugyanez a MTI-jeleintés kiemelve közli, hogy „jelentős üzletkötésekre van kilátás...” (MN, 55, XI. 30.)

INDONÉZIA

A „Liliomfi”

c. magyar filmet megvásárolta Indonézia s a közeljövőben bemutatják Dzsakartában. (MN, 55, IX. 6.)

IRÁN

A „Liliomfi” Teheránban

Nagy sikerrel mutatták be a Kisfaludy-vigjátékból készült politikamentes „Liliomfi” c. filmet az iráni fővárosban. (MN, 55, IX. 6.)

IZRÁEL

Bartók Béla diszhangversenyt

rendeztek Tel-Avivban, 1955, XI. 8.-án. Közreműködtek: Antonia Lavanne (ének), Vincze Ilona és Lengyel Vera (zongora), Fenyves Lóránd és Fenyves Alice (hegedű). (Uj Kelet, 55, XI. 8.)

JUGOSZLÁVIA

Ady-versek szerb nyelven

Ady halálának 35. évfordulóján az újvidéki „Szrpszka Matica” Iványi Iván fordításában kiadta Ady 74 versét. A bevezetést író Manojlovity Todor ismert szerb író megállapítja,

hogya Ady nem magyarul, hanem valamely nagyobb európai nyelven ír, költészetének világjelentősége kétség kívül mindenütt ismert és elismert lenne. (IU, 54. XII. 11.)

Zrinyi-balladák

Zrinyiről szóló, eddig ismeretlen szerb és bolgár népballadákat fedezett fel Kiss Károly műfordító egy balkáni népballadákat tartalmazó antológia anyagának gyűjtése közben. (Művelt Nép, 55, IV. 17.)

KANADA

Magyar művészek

A montreali McGill-egyetem zene-művészeti karának professzora Reiner Károly zongoraművész és Garami Artúr hegedűművész. Montrealban él Székely Arnold is, a Zeneművészeti Főiskola egykori tanára, továbbá Zoltványi Géza szobrász, Csabai Rott Margit festő és szobrász, Schalk László festőművész, a Thomas Moore College képzőművészeti tanára, Révai Mária és Lisner Arthur, mindketten a Szépművészeti Főiskola tanárai, Landori Éva, akinek képkiallítása nemrég nyelt meg. Landori Éva leánya, Edith, a montreali televízió egyik szólótáncosnője. Egger Ágnes, Jaschik Almos tanítványa, a reklámgrafikában tett szert hírnévre.

Gencsy Éva a winniepei kiralyi balett primadonnája. Hajdu Irén hegedűművész a torontói televíziós állomás gyakori szereplője, akárcsak Gondos Lajos fiatal zongoraművész. Albrecht Ferenc kerámikus Calgaryban rendezett kiállítást az ősz folyamán.

Az egyik montreali magyar rádióhangverseny számai közben Kresz Géza professzor és Bottlik József angolnyelvű előadásban ismertették a magyar történelmet s hogy mit adott a magyar kultúra a világnak.

KELET-NÉMETORSZÁG

Móricz Zsigmond

„Boldog ember” c. műve megjelent németül az Aufbau Verlag kiadásában. (MN, 55, IV. 30.)

Kenessey Jenő

„Keszkenő” c. balettjét nagy sikerrel mutatták be a lipcsei Városi Színházban. (MN, 55, IX. 21.)

KINA

Bartók-hangversenyt

rendeztek 1955, XII. 28.-án Pekingben, melyen neves kínai művészek adták elő Bartók zongoradarabjait és népfeldolgozásait.

Magyar filmek

Egyetlen esztendő alatt tizenegy és félmillió néző látta Kínában a „Ludas Matyi” c. filmet. Az eddig játszott magyar filmek közül a „Tat-palatnyi föld”, a „Felszabault föld”, a „Tűz”, a „Kis Katalin házassága”, s Mikszáth „Különös házasság”-a bizonyult sikeresnek.

Szeptemberben zsúfolt hálak előtt kezdték el az „Erkel” vetítését. Öt további magyar film szinkronizálásához is hozzáfogtak. (Művelt Nép, 55, IX. 18.)

Magyar autóbuszok Kantonban

Kanton város személy- és áruszállításának nagyrészét a Magyarországról importált Ikarus autóbuszok és Csepel teherautók bonyolítják le. A városban naponta 120 magyar autóbusz és teherautó közlekedik. (MN, 55, XII.3.)

LENGYELORSZÁG

Bartók-est

Bartók-estet rendeztek decemberben a varsói egyetem zenetudományi intézetében. (MN, 55, XII. 10.)

MAGYARORSZÁG**Bartók-ünnepségek**

Június 11-én Bartók-emlékbizottság alakult Kodály elnöklétével. A bizottság rendezi a sorozatos hangversenyeket, a Bartók-kiállítást Budapesten és vidéken, az országos zeneiskolai Bartók-versenyeket, Bartókról szóló, ill. Bartók művek kiadását, Bartók köztéri szobrának felállítását, nemzetközi zongoraversenyt és fesztivált.

Az ünnepig Bartók-estet szeptember 28-án rendezték a Zeneakadémián, Ferencsik János vezényletével és Zathureczky Éde közreműködésével. A Hegedűverseny, a zene-kari Concerto, a Magyar képek, stb. szerepelt az est műsorán. A rádió magyarul, oroszul, angolul, németül, franciául és csehül mondta be a műsort, miután az adást Belgrád, Berlin, Bécs, Bruxelles, Bukarest, Izland, Moszkva, Namur, Prága, Szófia, Stockholm, Varsó, és Zóráb is közvetítette (MN, 55, X. 1.)

NYUGAT - NÉMETORSZÁG**A müncheni opera**

nagy sikerrel mutatta be Bartók „Kékszakállú herceg vára” c. operáját. (IU, 55, X. 15.)

Magyar fénykép nyerte az első díjat

a Braunschweigben megrendezett Nemzetközi Rolle-Flex jubileumi versenyen. A világ minden tájáról 55.000 képet küldtek be. A jelgés pályázatok értékelése után az első díjat Pálvölgyi Ferenc nyerte el. Az ötödik és hatodik helyet is magyarok foglalták el. (MN, 55, VII. 6.)

Szent Istvánfalva

A Tokaj környékéről kitelepített svábok Darmstadt szomszédságában

új telepet létesítettek, melyet Szent Istvánfalvának neveztek el.

OLASZORSZÁG**A „Kékszakállú herceg vára”-t**

adták elő Rómában, a december 21-i Bartók-emlékesten. (MN, 55, XII. 24.)

A „Pál-utcai fiúk”-at

kiadták olasz nyelven, Bruno Pedernik fordításában.

A velencei Fenice-színházban

Bartók „Csodálatos mandarinját” mutatta be a brüsszeli Théâtre de la Monnaie balettegyüttese. (IU, X. 1.)

ROMÁNIA**Tizenkét hangversenyből**

álló sorozattal ünnepelte Bukarest Bartókot október folyamán. Ugyanakkor más városokban is rendeztek emlékünnepségeket. A bevezető esten Zeno Vancea zeneszerző beszélt. Hangsúlyozta, hogy Bartók a XX. század egyik legnagyobb zeneszerzője, aki több ezer román népdalt gyűjtött, a román folklórtudomány kiemelkedő büszkesége és a két nép közötti igazi barátság legnemesebb megtestesítője. (Művelt Nép, 55, X. 30.)

Ady románul

Eugen Jebelianu román író 78 Ady-verset fordított egy ideán nyáron megjelent gyűjtemény számára. „Tíz évi harc után önmagával, saját anyanyelvvel — írja a MAGYAR NEMZET, (55, VIII. 18.) — Jebelianunak sikertült létrehoznia azt a megfelelő világos, népi román nyelvet, amely ugyanekkor azonos Ady sajátos kifejezőmódjával.”

SPANYOLORSZÁG**A „Csodálatos mandarin”-t**

mutatta be a barcelonai Teatro Calderon nagy sikerrel. Tavaly ugyancsak a „Kékszakállú herceg vára” került bemutatásra. (IU, 55, XI. 26.)

Az „Oriente”

c. folyóiratban újabb magyarországi krónika is jelenik meg. Szerkesztője a Madridban élő fiatal magyar író, Rónai Zoltán. Az V. évfolyam 4. számában hazai és amerikai katolikus hírek, az európai csata erejű évfordulójá, a Katolikus Magyar Diákszövetség madridi találkozója, stb. szerepel.

SVÁJC**Bucapesti riportot**

közli két résletben a LA TRIBUNE DE GENEVE (55, X. 20 és XI. 4.)

A szlovákiai magyar reformátusokról

ír első oldalon a LA VIE PROTESTANTE (55, VII. 8.) Kiemeli, hogy az egyház lényegesen magyar, mert a 140.000 hívőnek 10-15%-a szlovák anyanyelvű.

Bartók Béla lemezeiről

írja a WELTWOCHÉ (55, V. 27.) hogy „Sztravinszkij után a ‘négy nagy’ közül most már a második nagy modern kezdi meg győzelmi menetét a világ lemeztárain keresztül.”

SVÉDORSZÁG**A Bartók zenéjére irt**

„Medea” c. balettet októberben mutatta be a stockholmi operaház. (IU, 55, X. 29.)

MELYEK A LEGJELENTŐSEBB MAGYAR REGÉNYEK?

Irta: DR. WILLIAM H. F. LAMONT

Lamont professzor 1955 évi áprilisi számban tette közzé körkérdését a legjelentősebb magyar regényekre vonatkozóan. Az alábbiakban az ankét eddigi állásáról számol be.

Bár Charles Dickenst gyakran tekintik a legnagyobb angol regényírónak, általában nem öt tartják a legnagyobb angol regény szerzőjének. Ez a tisztesség Henry Fielding-et éri, a „Tom Jones” íróját. Hasonlóképpen, bár Balzacot szokták a francia regény kiemelkedő mesterének minősíteni, általában Flaubertől tartják, hogy a legnagyobb francia regényt írta, a „Madame Bovary”-t.

Vajjon miért részesítik ennyire előnyben a „Tome Jones”-t és a „Madame Bovary”-t minden más angol és francia regénnyel szemben? A felelet nem nagyon nehéz. Ezek a regények az illető írók egyetlen igazi mesterműük. Más szóval Fielding és

Flaubert valóban nagy regényírók, de mindegyikük csak egy igazán nagy regényt írt.

Dickens és Balzac esetében azonban a helyzet egészen más. Mindkettőjük két vagy több mesterművet alkotott. Dickens „Copperfield Dávid”-ja igen nagy regény, de a „Great Expectations” ugyancsak az. Balzac „Goriot apó”-ja mestermű, de „La Cousine Bette” c. műve szintén az. És hasonló a helyzet Thackeray-vel, Stendhal-lal és Tolsztoj-jal. Thackeray két mesterművet alkotott, a „Hiúság vására”-t s „Henry Esmond”-ot; Stendhal is kettőt, a „Vörös és fekete”-t meg a „Párizsi kolostor”-t; Tolsztoj szintén kettőt, a „Karenina Anná”-t és a „Haború és béke”-t.

Következésképpen minden szavazási versenyben a „legjobb” vagy „legnagyobb” regény eldöntésére nagyon termékeny regényírók mindegyikének van egy nagy könyve, mely rontja a másik nagy művének az esélyeit. Kritikusok például, akik elismerik

A göteborgi sakkversenyen

a világ legjobb 12 játékosa közé jutott Szabó László, aki az ötökik helyen végzett. Ezek közül kerül ki a jövő évi hollandiai világ bajnokjelöltek versenyén Botvinnik világ bajnok következő ellenfele. (MN, 55, X. 1.)

SZOVJETUNIÓ

Bartók-émlékestet

rendeztek szeptember 28-án a moszkvai állami konzervatórium nagytermében. A hangverseny előtt Kabalevskij zeneszerző és Martinov zenetörténész méltatta Bartók életművét. (MN, 55, IX. 30.)

Kiebben az ünnepi esten Mihajlov zenetörténész beszélt s rámutatott, hogy Bartók élénk érdeklődést tanúsított az ukrán zene iránt is: mintegy 80 ukrán népdalt dolgozott fel. (MN, 55, IX. 29.)

Petőfi altáji nyelven

A MAGYAR NEMZET tudósítója Gorno Altájszokban, az altáji (azelőtt ojratok) nép fővárosában járt. „Találtam valamit, aminek őszintén megörültem; — írja — találkoztam Petőfivel! E kis nép nyelveire még a harmincas években lefordították a mi Petőfink verseit is.” (55, I.9)

TIBET

Magyar mezőgazdasági gépek

lettek kiállítva a Lhassában rendezett mezőgazdasági gépkiallításon, kínai gyártmányú gépek mellett. (MTI, 55, XII. 22.)

**Estudio Jurídico
SIMON — TELLO**

Tel.: 35—8249

Cangallo 1133.

Buenos Aires

URUGUAY

Iskola-bizottságot

alakítottak a montevideoi magyarok. A bizottság feladata a magyar iskola fenntartása. Az iskolának 30 tanulója van.

VATIKAN

Az „Osservatore Romano”

1955. VII. 28-i száma a pápa levelét közli az augsburgi püspökhöz. A pápa kiemeli, hogy a lechmezei győzelem értelme nem az, hogy a magyarokat megsemmisítették, hanem hogy ez segítette elő az ő megterésüket.

Edvi-Hlles György

magyar portréfestő nemrég Pérez venezuelai elnököt festette meg.

Dickens nagyságát, minden körülmények között kívánnák, hogy neve szerepeljen minden nagy regényíró listán. Miután azonban nem tudják eldönteni, hogy melyik a legjelentősebb regénye, valószínűleg megosztanák szavazataikat a „Copperfield Dávid“ és a „Great Expectations“ között. Tíz kritikus közül öt szavazna esetleg a „Copperfield Dávid“-ra s öt a „Great Expectations“-re.

A fenti fejtegetés bevezetésként szolgál a magyar regényekre vonatkozó megjegyzéseimhez. Ha jól értettem a különböző tudósoktól kapott leveleket, akkor Jókai, Gárdonyi, Herczeg, Móricz és Kemény a legnagyobb magyar regényíró. Azonban a mesterek egyikét sem ismerték el, ankkéntük során a legnagyobb magyar regény alkotójának. Akárcsak Dickens és Balzac és a többi nagy alakja a világirodalomnak, akit említettem, e kiváló magyarok is két vagy több regényt írtak, amelyek igen nagyok. Jókai „Aranyember“-e az „Új földesúr“-ral kell hogy versenyezzen; Gárdonyi „Isten rabjai“ c. műve a „Láthatatlan ember“-rel; Móricz „Erdély“-e a „Légy jó mindhalálig“-gal és Kemény „Rajongók“-ja a „Zord idő“-vel.

Viszont nem áll fenn hasonló vetélkedés Mikszáth könyvei között. Az ő „Szent Péter esernyője“ c. művének elsőbbségét nem vitatja el „A fekete város“. (Az előbbi kb. ötször annyi elismerést kapott mint az utóbbi). Ehhez hasonló, bár nem ilyen drámai formában, Szabó Dezső „Elsodort falu“ c. művének helyzete. E mű egyedül áll szerzője művei közt. Csupán teljesen elhanyagolható mértékben versenyezhet vele legközelebbi vetélytársa, a „Ségség.“

Az alábbi három lista meg fogja mutatni, milyen előkelő helye van a „Szent Péter esernyője“-nek s aránylag mennyire elől van az „Elsodort falu“ körkérdésünk eddigi eredményei lapján. Amint nyilvánvaló, mindkét könyv szerepel mind a három listán — az egyetlen könyvek, melyek ilyen megbecsülésben részesülnek. Az első lista hat magyar egyetemi tanár (irodalmár) véleménye alapján készült 1950-ben. Az általuk legtöbbszörre besúlt hét regény — fontossági sorrendben — a következő:

Mikszáth	Szent Péter esernyője, 1895
Jókai	Az aranyember, 1872
Móricz	Erdély, 1935
Szabó Dezső ...	Elsodort falu, 1919
Kemény	Özvegy és leánya, 1856
Babits	Halálfiái, 1926
Tormay	A régi ház, 1915

Íme a második lista. Ez húsz magya rirodalmi szakember véleménye alapján készült, akik jelenleg vagy az Egyesült Államokban élnek, vagy Európában (nem Magyarországon) vagy Latin-Amerikában.

Mikszáth	Szent Péter esernyője, 1895
Móricz	Erdély, 1935
Szabó Dezső ..	Elsodort falu, 1919
Gárdonyi	Isten rabjai, 1908
Babits	Halálfiái, 1926
Jókai	Új földesúr, 1863
Tamási	Ábel a rengetegben, 1932

Most következik ötven olyan személynek a listája, akiket inkább lelkes olvasóknak, mint hivatásos szakembereknek nevezhetünk. Sokan közülük lemondtak arról a jogról, hogy ilyen természetű ankét során véleményüket nyilvánítsák, mondván: „Nem tudok eleget ahhoz, hogy végleges ítéletet mondhassak regények értékéről; ezért csupán azokat a könyveket ajánlom, melyeket a legjobban élveztem.“ Ez a „nem-hivatásosak“ listája:

Molnár	Pál-utcai fiúk, 1907
Szabó Dezső ...	Elsodort falu, 1919
Mikszáth	Szent Péter esernyője, 1895
Herczeg	Pogányok, 1901
Jókai	Az aranyember, 1873
Gulácsy	Fekete völgyek, 1927
Móra	Ének a bűzamezőkről, 1927

Végezetül még csak azt szeretném megjegyezni, hogy több nagy magyar regényíró él ma, akiknek a művei nem részesültek a megérdemelt figyelemben a jelenlegi világpolitikai helyzet folyamán. Bátor magatartásuk következményeképp e regényírók művei nem jelenhetnek meg meg saját hazájukban. Sőt némelyiküket kiüldözték szülőhazájukból. Reméljük, hogy eljön majd az a nap, amikor műveik mindenkihez eljuthatnak, akik olvasni akarják — olvasni akár saját nyelvükön és saját hazájukban, akár az Egyesült Államokban és a szabad világ többi államában, fordításban.

Magyar könyvek, hang-
mezek, csomag- és pénz-
köldés. K E L E N Y -
cég. 3650 St. Laurent Blvd.
M O N T R E A L

SEVEN PENNIES

By ZSIGMOND MÓRICZ

Translated by Mrs. Paul Harkai Schiller

Copyright 1955 Mrs. P. Harkai Schiller

Wisely have the gods ordained that the poor man, too, shall laugh. Weeping and wailing are not the only sounds to come from his cottage; there's plenty of heartfelt laughter, too. Why, it is even true that the poor man often laughs when he really has more reason to cry.

Well do I know this world. The generation of Soós' to which my father belongs has experienced the worst of misery. In those days my father was a day laborer in a machine shop. He does not boast of this time, nor does anyone else. Yet so it was.

And it is true also that never again, in all my born days, shall I laugh so much or so heartily as I did in those few years of my childhood.

How indeed could I laugh, now that my mother is gone, — my merry, apple-cheeked mother, she who could bubble with laughter till, in the end, the tears rolled from her eyes and she coughed and choked and gasped for breath.

And even she had never laughed as she did the afternoon we spent, the two of us, hunting seven pennies. Hunting them and finding them, too! Three in the sewing machine drawer, one in the cupboard... The rest were harder to come by.

The first three pennies my mother found by herself. She thought she would find even more in the sewing machine drawer, for she used to sew for money and, whatever she was paid, she always put in there. To me, this drawer was an inexhaustible gold mine. All I had to do was to reach in; it worked like the magic charm in the old fairy tale, where, in answer to the spell 'Little table, spread yourself a table appears, laden with food.

I was utterly astonished, therefore, when my mother ransacked it, rummaged through needles, thimbles, scissors, odds and ends of ribbon, braid, buttons, everything, and suddenly said, in wide-eyed wonder: "They've hidden themselves."

"What have?"

"The little pennies," said my mother, tinkling with mirth.

She pulled out the drawer.

"Come, little son, let's find the scoundrels. Mischievous, naughty little pennies."

She sat down on her heels, lowering the drawer to the floor gingerly, as if she were afraid the pennies might fly out; then she turned it over, in one motion, like one catching butterflies with a hat.

One couldn't help laughing at that.

"They're here; they're inside it," she giggled, in no hurry to lift it up; "if there is even a one, it must be here."

I squatted down on the floor and watched to see if some teenty shiny coinlet wouldn't crawl out somewhere? Nothing moved. Truth to tell, we didn't really believe that there was anything inside.

We looked at each other — and laughed at the childish joke.

I touched the upside down drawer.

"Shh!" my mother warned me, "gently, or they may run away. You don't know yet what a nimble beastie the penny is. Very swiftly does it run; why, it just rolls. And how it rolls..."

We were doubled up with mirth. We'd learned only too often how easily pennies could roll.

When we came to, I stretched out my hand once more to tilt the drawer.

"Goodness!" my mother cried out again. I was so startled that I snatched back my fingers as if they had touched the stove.

"Watch out, you little prodigal. How eager he is to let them go! They are ours just so long as they are under here. Let them rest a bit longer. Because, you see, I want to wash. For that, I need soap. It takes at least seven pennies to get soap, they won't sell it for less; I have three already, now I need four more, and they are here in this little house; they live here, but they don't care to be bothered. If they get cross, they'll go away so that we'll never see them again. Be careful, then, for money is very touchy, it must be handled with care. With proper respect! It takes offense readily, like fine young ladies from town... Listen, don't you know some coaxing rhyme, something that might lure it from its snail-shell?"

How many times we chuckled during this chatter, who could tell. But the snail-luring verse was very funny.

"Uncle money, come out here,

Your house is a-burning, come out here..."

With that, I turned the house right side up.

There were a hundred different odds and ends of rubbish underneath. Of money, alas, there was none.

My mother, her lip drawn up sourly, kept on rummaging, but in vain.

"What a pity," she said, "that we don't have a table. If we had dumped it out onto a table, we would have shown more consideration. Then there would have been something underneath it."

I scooped up all the scraps and put them into the drawer. Meanwhile, my mother pondered. She fairly racked her brains to see if she hadn't put some money somewhere, sometime, but she didn't know of any.

Something was stirring in me, though.

"Mother dear, I know where there is a penny."

"Where my son? Let's get it before it melts like the snow."

"In the glass cupboard; it was in the drawer."

"O hapless child, what a good thing you didn't say so before! By now it would be gone, too."

We stood up and went to the glass cabinet, which had been without glass for a long time now, but the penny was there in its drawer, right where I knew it would be. For three whole days I had planned to filch it from there, but I had never dared. I would have bought candy with it, too, only I would not have dared do that either.

"There, now we have four pennies. Don't you fret, little son, we've got the bigger half. Now we need only three more. Besides, if we've found this one in an hour, we'll get those three by teatime, too. Even then I can still wash one batch of clothes by evening. Hurry now, let's go through the drawers one by one, there might be pennies in all of them."

If only there had been one in every drawer! Then we'd have many. For in its younger days, the old cabinet must have served in a place where there were lots of things to stuff and stow away. But in our house the poor orphaned thing didn't have much of a burden to carry, luckily, for it was so rickety, so wobbly, so tumbledown.

My mother preached a little sermon to each new drawer as she came to it.

"This was once a rich drawer. This one never had a thing. As for this one, it always lived on credit.

Now then, you vile, miserable beggar, so you don't have a single penny either! O now this one won't have anyway it guards our poverty. As for you, you'd better not have a penny if I ask you this once; you've never had one before. This one has the most, see!" she exclaimed, as she yanked out the lowest drawer, which didn't have so much as a trace of a bottom.

She hung it around my neck. Then we collapsed on the floor, doubled up with mirth.

"Wait a minute," she said suddenly, "We'll have money in a jiffy. I'll dig up some in your father's suit."

There were nails driven into the wall, and on them hung our clothes. Wonder of wonders, as soon as my mother put her hand into the very first pocket, it lit on a penny.

She could scarcely believe her eyes.

"I've got it," she cried. "Here it is! Now how many do we have? Why, we can't even reckon them up any more. One, two, three, four, five... Five! Only two more to go. Two pennies, indeed! What's that? Why, nothing. Where there are five, two more are bound to be."

She ransacked all the pockets with great zeal, but alas, in vain. She didn't find a one. Even the best jest could not coax two more pennies from anywhere.

Already the red roses were burning on my mother's cheeks from all the work and excitement. She was not supposed to work, because it made her ill at once. Of course, this was exceptional work; no one can be forbidden the quest for money.

Teatime came, and went. Soon it would be evening. My father must have a shirt for the morrow, yet we could not wash. Plain well-water won't take out that oily dirt.

And then my mother struck her forehead.

"Oh, oh, what a fool I am! I've never looked in my own pocket. But indeed I shall look, now that I've thought of it."

And she did. If you please, another penny turned up there! The sixth one.

We grew feverish. One more was all we needed.

"Let me see your pockets. There may be one in there, too."

My pockets! Well, she was welcome to them. They were sure to be empty.

Night was falling, and there we were with our six pennies, still one short. We might just as well

Vásároljon magyar könyvet olcsón és bizalommal az emigráns magyarság legnagyobb könyvkereskedésében

B. N. Press Service

4 Earlham Street — London W. C. 2
ENGLAND

KEDVEZMÉNYES ÁRAJÁNLATUNK

A havonta megjelenő árjegyzékünket minden érdeklődőnek díjtalanul és vállalási kötelezettség nélkül megküldjük.

BOCCACCIO: Novellák, 238 oldal, kötve	0.50
JÓKAI MÓR: Szegény gazdagok, I-II.	1.00
JÓKAI MÓR: Sárga rózsa, 215 old. kötv.	0.50
JÓKAI MÓR: Egy hirhedt kalandor	0.50
KITTENBERGER: Vadászkalandok Afrikában kötve	0.50
KARINTHY: Omnibusz, 224 old. kötv.	0.50
KAFFKA M.: Színek és évek 256 old.	0.50
MIKSZÁTH K.: Szent Péter esernyője 327 oldal kötve	0.50
MIKSZÁTH K.: Új Zrínyiász, 310 old.	0.50
TERSÁNSZKY J.: Legenda a nyupaprikásról kötve	0.50
VERNE GYULA: A francia zászló, kve	0.50
VERNE-GYULA: Dél csillaga 280 old. kve	0.50

A magyar irodalom legjobbjaitól több ezer kötetet tartunk állandó raktáron. Vallásos tárgyú művek, szótárak, történelmi-nyelvészeti-irodalom-és művészettörténeti tanulmányok stb. könyvtárak számára.

Intézmények és könyvkereskedők részére nagy árkedvezmény!

not have had a single one. No more credit was to be had from the Jew, the neighbours were just as poor as we, and besides, we were not going to ask one penny!

What could we do but laugh and laugh at our wretched condition.

And then a beggar appeared on the doorstep. In a sing-song voice, he chanted a most pitiful lament.

My mother laughed herself quite dizzy at him.

"Peace, good man," she said, "here I've been idling away this whole afternoon for want of a penny for half a pound of soap; I'm that much short of the price."

The beggar, a meek-faced old man, stared at her blankly.

"One penny?" he asked.

"Yes."

"I'll give you one."

"A fine thing that would be! Alms from a beggar!"

"Never fret, daughter, I won't need it. There's only one thing that I need now, and that's a shovelful of earth. With that, all will be well."

He put the penny in my hand and hobbled off with much thanksgiving.

"Well, glory be," said my mother, "Run, now..."

Here she stopped for a moment, then she laughed loud and long.

"A fine time this is for the money to be assembled! I can't wash today, it's much too late. It is dark, and besides, I have no lamp oil."

Her laughter turned into spasms. Wretched, choking, murderous spasms, and as I went to stand by her, to hold her while she rocked this way and that, her face bent into both palms, something warm flowed onto my hands.

It was blood, her precious blood. My mother's, who could laugh so heartily as few can, even among the poor people.

Olvasóinkhoz!

A „Tudósaink külföldön” című rovatunk helyhiány miatt következő számunkra maradt.

BARTÓK BÉLA AUSZTRÁLIÁBAN

Irta: Bényei László,

a „The Béla Bartók Society of Australia” ü.v. titkára

Ausztráliába érkezünkör, kb. 5-6 évvel ezelőtt, Bartók Béla neve jóformán csak egy-két hivatásos zenészember előtt volt ismeretes. Mint kuriózumot említjük meg, hogy körülbelül ugyanebben az időben történt, hogy a viktoriái nagy szimfonikus orchestra műsorra vette Bartók: „Zene húros és ütőhangszerekre, cselesztával” c. nagyzenekari művet (egyesek szerint ez a bartóki művészet csúcspontja) és a konvencionális zenéhez szokott közönség ellen-szenves reakciója olyan nagy volt, hogy a vezénylő karmesternek hátrafordulva nyilvánosan mentegedőznie kellett, hogy nekik kötelességük ezt a korszerű művet is bemutatni.

Azóta azonban nagyot fordult itt is a világ. Rűvid évek alatt európai bevándorlók száza, ezrei érkeztek mind a kontinensről, mind Angliából; ma már elérte számuk az egy milliót, köztük zenészek, zeneírók, amatőr muzikusok, zenekedvelő laikusok, stb. A sydneyi egyetem egy angol zenetanárt, Prof. Peart-ot, hívta meg Londonból zenetanszakára, aki történetesen olyan nagy Bartók rajongó, hogy évente rendszeresen tart külön Bartók kurzusokat növendékei részére.

A magyar bevándorlók között érkezett dr. Edvi Illés István, aki már Európában, a párizsi, bécsi, salzburgi, stb. rádiókban tartott Bartók koncertjein, mint Bartók hallatlanul nehéz és komplikált dalainak és népdalfeldolgozásainak egyedüli énekese nemzetközi hírnevet szerzett magának, továbbá mint zenesztóta ugyancsak előadásokat is tartott különféle egyetemeken és zenefőiskolákon.

Ausztráliába való megérkezése után a British Music Society of Victoria meghívta a magyar zenesztéta művészt egy Bartók előadás tartására, ahol egypár nagyzenekari mű analízálása után Bartók Béla magyar népdalfeldolgozásaiból adott elő néhányat egy fiatal melbournei zongoraművész, Leslie Miers kíséretével. Az est olyan jól sikerült, hogy a sydney-i legnagyobb zeneújság, a „Canon” jelenlévő melbournei tudósítója remek kritikát küldött lapjának. Erre felfigyelt a sydneyi egyetem már említett Bartók-rajongó zeneprofesszora, és azonnal meghívta dr. Edvi-Illés Istvánt, hogy tartson a sydneyi egyetemen is egy hasonló előadást. Rövidesen hasonló előadásokat kellett tartania a melbournei

egyetemen és számos más ausztrál kulturális intézményben.

1944 decemberében a legelőkelőbb ausztrál zeneújság, a Sydney „Canon” karácsonyi számában első helyen hozta le dr. Edvi-Illés Istvánnak Bartók magyar parasztdal feldolgozásairól írt cikkét. A cikk Ausztráliaszerte nagy feltűnést keltett és Bartókra terelte az egész ausztrál zeneélet figyelmét.

Ezután dr. Edvi-Illésnek évek hosszú munkájának eredményeképpen sikerült megszerveznie az első ausztrál Bartók Béla egyesületet Melbourneben, amelynek patrónusa Ausztrália egyik legnagyobb zenei előkelősége, Sir Bernard Heinze, a melbournei egyetem professzora és zenekonzervatóriumának igazgatója; elnöke dr. Edvi-Illés István és három alelnöke, Kenneth Hince zeneíró, a melbournei egyetem volt zenekönyvtárosa (több cikket írt Bartókról már a múltban), továbbá Ronald Farren Price zongoraművész, az egyetem zenekonzervatóriumának zongoratanára és Leslie Miers, az egyik melbournei rádió zongoraművésze lettek. Az egyesületnek rövid három hónap alatt már több mint 60 tagja volt, és tiszteletbeli tagjai között aktív és volt miniszterek (így többek között maga Mr. Harold Holt, Ausztrália bevándorlásügyi minisztere) és több művészetpártoló felsőházi szenátor és képviselő foglalnak helyet.

Röviddel a melbournei Bartók Béla egyesület után Sydneyben is megalakult egy Bartók egyesület, melynek érdekessége az, hogy kizárólag ausztrál zene-művészek alakították és magyarok nem is szerepelnek a vezetőségben. A két egyesület között egy egészséges versengés fejlődött ki Bartók műveinek népszerűsítése terén. A melbournei Bartók Béla egyesület rendezte az első nyilvános nagy reprezentatív hangversenyt Ausztráliában (mint magyar érdekességet itt jegyezzük meg, hogy ez volt a legelső zsinmagyarul énekelt nyilvános hangverseny Ausztráliában), amelyen dr. Edvi-Illés István rövid bevezető előadás után Bartók magyar népdalfeldolgozásaiból énekelt a legegyszerűbektől kezdve a legkomplikáltabbakig, Ronald Farren Price zongoraművész mesteri kíséretével. Miután a magyarul énekelt dalok előtt Neil Fitzpatrick, a melbournei National Theatre tagja dr. Edvi-Illés dalfordításait remek angol

PÁLYÁZATI EREDMÉNY

A *Hírünk a Világban* folyamatban lévő ankétje során is világossá vált, hogy a magyar irodalom viszonylagos ismeretlenségének legfőbb oka a magyar remekművek egyenrangú fordításának aránylag kis szám. Új fordítótehetségek felkutatására, illetve a már ismertek új munkára serkentése céljából a HIRÜNK A VILÁGBAN műfordítási pályázatot hirdetett meg.

A pályázók választhattak két novella „Móricz „Hét krajcár“-jának s Kosztolányi „Gipszangyal“-ának) angolra fordítása között.

A pályaműveket a következő bírálóból álló zsűri bírálta el: Dr. William H. F. Lamont professzor, a Rutgers University-n az angol nyelv és irodalom tanára, Dr. Reményi József professzor, a Western Reserve University országos hírű összehasonlító irodalom-történet tanára, valamint Dr. Sziklay Andor, a kiváló amerikai-magyar író és műfordító.

A HIRÜNK A VILÁGBAN ezúton is kifejezi köszönetét a bírálóbizottság tagjainak, nehéz és felelősségteljes munkájukért. Ugyanakkor köszönetet mondunk azoknak is, akik hozzájárultak a díjak összegéhez s ezzel nagyrészt lehetővé tették a pályázat megrendezését; ezek a következők voltak: Borsosy K. György, Henfield Márton, Kertész István, Kornfeld Móricz, Lorenz Anton, Révay István, Rózsa Miklós. Köszönetet mondunk továbbá azoknak az újságoknak is „AMERIKAI MAGYAR NÉPSZAVA, DÉLAMERIKAI MAGYARSÁG, SZABADSÁG, TESTVÉRISÉG, ÚJ HUNGÁRIA, stb.), amelyek a pályázatot hasábjaikon ismertették és ezzel elősegítették a műfordítók széleskörű részvételét a pályázatban.

Pályázatok szinte a világ minden részéről érkeztek, Németországtól az Egyesült Államokig, Irországtól Ausztráliáig. Olyan is akadt, mely egy

magyar s egy angol anyanyelvű fordító együttműködésével készült. 31 olyan pályázat érkezett be, mely részletes, individuális elbírálást érdemelt. Ezek a következő jellegűek voltak:

Anonymus, Corvin, Detur digniori, Free Speech, Metamorphosis Transylvaniae, Mikola, Never too late, Number 51, Pan, Rylo, Saláta, Sára, South Hall, Sunt lacrimae rerum, Vándorffy, Well („Hét krajcár“), ...ad astra, Ali Baba, Breve est tempus, Budapest, Elemér Kelemen, Humanitas, Justice for Hungary, Lement a nap, de csillagok nem jöttek, Linden, Never too late, Pilgrim, Próba szerencse, Tabu, Tempus fugat, The fear of God is the beginning of wisdom, The more the better (Gipszangyal“)

Az első díjat (50 dollár) nyerte:

Dr. Harkai Schiller Pálné (Anonymus),

A második díjat (25 dollár) nyerte:

Victor Clement (Pán)

A harmadik díjat nyerte:

Harsányi Alex (...ad astra)

Negyedik: Metamorphosis Transylvaniae

Ötödik: Ali Baba

Hatodik: Breve est tempus és Elemér Kelemen
Dicséretet érdemel még: Lement a nap, de csillagok nem jöttek, South Hall, Tabu, Tempus fugat.

Örömmel állapítható meg az is, hogy a fent említett 31 pályázat esetében még a kevésbé sikerültek között sem akadt olyan, amely nem mutatott volna bizonyos értékeket.

Ezzel lezárult ez a pályázat, amely a maga nemében első s remélhetőleg nem utolsó volt a szabad magyar világban. Az első díjat nyert pályázat meg fog jelenni egy novellagyűjteményben, az UC-CIDENTAL PRESS kiadásában.

kiejtéssel olvasta, így az ausztrálok a zenei szépségeken kívül a magyar parasztdalok jóízű szövegét is élvezhették. A megjelent előkelő ausztrál közönség élén Harold Holt bevándorlásügyi miniszterrel és feleségével nagy ünnepségen részesítették az előadó művészeket. A hangversenyt az Australian Broadcasting Commission lemeze is vette, és a szereplő művészek kitűnő kritikát kaptak a nagy ausztrál lapokban.

1955 szeptember 26-án, Bartók Béla halálának tizedik évfordulóján a fentemlített ausztrál nemzeti

adóállomás dr. Edvi-Ilésnek, mint az ausztráliai Bartók Béla egyesület elnökének, hivatalos megkeresésére szokatlanul hosszú és nagyarányú másfélórás adás keretében adózott a világhírű magyar zeneszerző halála emlékének. és a sydneyi Bartók egyesület is rendezett egy Bartók emlékestet.

A két egyesület tevékenységének hatására ma már nem mulik el úgyszólván egy hét sem anélkül, hogy Bartók valamelyik nagy mesterművét ne adná valamelyik ausztrál adóállomás és a hangversenyző

(Folytatása a 29. oldalon)

HOZZÁSZÓLÁS AZ IRODALMI ANKÉTHOZ

Irta: RÓNAI ZOLTÁN

Amikor Babits megállapításának helyességéről akarunk ítéletet mondani, talán nem töves, ha egy pillanatra visszafordítjuk a kérdést. A világirodalom végtére is a nemzeti irodalmak s a köztük fennálló kapcsolatok összessége. Milyen helyet foglal el a külföldi irodalom a magyar közönség előtt, magyar nyelven? Idegenben, pl. spanyol nyelvterületen élve, láthatjuk, hogy nincs okunk szűgyenkezésre: alig van a világnak olyan jelentős irodalmi műve vagy neves írója, aki meg ne találta volna Magyarországon a maga érdeklődő s nem egyszerű lelkes közönségét. Pedig a görög tragédiaköltők, az arab éjszakák meséi, a francia reneszánsz irikusai mind egy „más világhoz tartoztak.” A sajátosság az exotikum, a typhism magában véve nem lehet akadály. Hamsun, Giono, Raymond, Tagore vagy Pearl S. Buck ugyancsak távoli, idegen, sajátos, a magyar, spanyol vagy angol közönség számára „érthetetlen” világból jöttek s arról meséltek, mégis meghódították ez országok közönségét. S néhány hónapja, 1955 novemberében, éppen a „lefordíthatatlan” granadai költő-zseni Garcia Lorca jelent meg a budapesti színpadon („Bernarda Házá”-val). Csak éppen mi lennénk annyira mások a külföld számára?

Azonban a magyar irodalom világviszonylatbani megítéléséről szólva talán avval kellene kezdeni, hogy a kérdést az öt megillető mértékekre vezessük

művészek műsorain is mind gyakrabban es gyakrabban szerepelnek Bartók művek.

Itt említjük még meg, hogy nemrég jelent meg dr. Edvi-Ilés Istvánnak a második nagy Bartók cikke a melbournei egyetem félhivatalos kultúrlapja, a „Meanjin” f. évi októberi számában „Béla Bartók's role in the renaissance of Western Music” címmel, melyben a szerző kimutatja, hogy Bartók Béla a stagnáló és szinte zsákutcában jutott nyugat-európai műzenét hogyan frissítette fel az ősi ázsiai eredetű magyar parasztzene sajátos és érdekes elemeivel, egy egészen új szint hozva a világ zenekultúrájának dús csokrába. S nekünk, magyaroknak, ez a cikk meg annál is érdekesebb, mert a szerző, kihangsúlyozva az egyik legmagyarabb réteg, a magyar paraszt művészetének magas fokát, még a klotaszegi és matyó népművészeteket is megemlíti példaképpen.

vissza. Az a hely, melyet irodalmunk, képzőművészetünk, egy szóval kultúránk nemzetközi viszonylatban igényelhet, szerény hely. Míg mások nemzeti kultúrájukat történelmi fejlődésük gyümölcsésként őrítették el, a magyar művelődési fokot történelme ellenére harcolta ki magának. Nagy teljesítményünk éppen abban áll, hogy lépést tartottunk ill. hátrányunkat behoztuk s ma szűgyenkezés nélkül sorolhatjuk magunkat ahhoz a nyugati világhoz, melynek Dantója, Petraréja, Cervantese, Moliére-je volt, mikor mi még „gyermekcipőben jártunk”. Nem voltunk Őenjárók, tanítómesterek, ha eltekintünk a szomszédnépekre gyakorolt elvett behatásokról (Zrínyi Horvátországban, Arany Szerbiában, Ady a s.lovákok közt). Rövidlátás s igazságtalanság lenne saját magunkkal és másokkal szemben, ha ugyanavval a mértékekkel akarunk mérteni, mint a franciák, az angolok vagy a németek. Ha mégis néha ebbe a hibába esünk, annak nem utolsó sorban az elvakult hazafiasság és az egykor öt tápláló felületes iskolai oktatás az oka, mely túlságosan könnyen állította eléink nemzeti értékeinket mint „gyönyörűszép”, „világhírű”, „párját ritkító” vagy „egyetemes értékű” alkotásokat, anélkül, hogy nemzetközi helyük reális és elfogulatlan meghatározásával törődött volna.

Másodszor, amint ezt Roményi József is találóan megjegyezte, számos európai (és Európán kívüli) kultúrnép osztozik velünk az ismeretlenség félreismertség sorsában. Ha Joseph Conrad, Saroyan vagy Lin-Yutang Lengyelországban, Örményországban vagy Kinában élték volna le életüket, ma talán ők is csak annyira volnának ismertek a világ előtt, mint a mi nagyobb elismerésre érdemes elbeszélőink. Nem szabad elfeledniünk azt sem, hogy a legnagyobbak kivételével általában ritkán olvassák a „klasszikus”, azaz a nemzeti irodalom fejlődésében jelentős helyet elfoglaló írókat hazájukon kívül s főleg a lírai és az elbeszélő költészetben részben a technikai nehézségek, részben az érzésvilág és a vérmérséklet különbözősége miatt, ritkán szólnak meg idegen nyelven. Vajjon Rilke sokkal több nyelvre van művészen lefordítva, mint Ady?

A külföldi irodalmi alkotások ismertségének vagy ismeretlenségének azonban van még más magyarázata is, pl. az egyes országok hagyományos

kulturális kapcsolatai, izlése, előítéletei. A regényirodalom esetében feltűnik, hogy a Prof. Lamont cikkében (Hírünk a Világban, V. évf. 1-4 sz.) idézett négy világirodalmi listából nemcsak a magyar művek hiányzanak, hanem a németnyelvűek is és spanyolból egyedül Cervantes szerepel, pedig mind a német, mind a spanyolnyelvű irodalom jelentősége világviszonylatban kétségtelenül messze felülmúlja a magyarét. A franciák — ezt bizonyítja a Figaro Littéraire elmúlt nyári körkérdése az elmúlt száz év legjobb külföldi regényeiről — a nagy orosz írók figyelembevételével csaknem egyoldalúan az angol nyelvterület felé, az angolok pedig Franciaország felé orientálódnak. Nem mindenki és éppen nem a „nagyok” esete, amit Dsida így fejezett ki:

Kezem gyümölcsöt minden fáról szedett
Nyolc nemzet nyelvén szóltam életemben
És minden fajták lelke fürdetett.

A magyar érezte, hogy szüksége volt más nemzetek szellemi kincseinek elsajátítására, míg a gazdagabb népeknek először tudatára kell ébredniök, hogy ott is, ahol nem várták, értéket találhatnak. Molnár Ferenc közvetlenül az első világháború előtt megnyitotta a külföld, köztük az Egyesült Államok szimpadiáját. Hogy csekély kivétellel (Liliom) tisztavirág-életű értékek számára s egy olyan gárdának egyengetve az útját, melyet nehezen lehet egy meghatározott stílus és izlés képviselőinél többnek tekinteni (Lengyel, Biró, Fodor, Vajda, Lakatos, Bús-Fekete), az természetesen más kérdés.

A hivatalos magyar kultúrpolitika képviselőire — egy közeli vagy távoli időpontban — természetesen nagy feladatok várnak, bár másrésről megint téves volna minden munkát örjúk ruházni. De addig is a külföldön élő magyar írók, kritikusok és tanárok elvégezhetnének egy nagy és hasznos feladatot.

*BARTÓK BELA: ÉN r é s z e m r ö l
egész életemben minden téren, minden-
kor és minden módon egy célt fofook szoi-
gálni: a magyar nemzet és a magyar ha-
za javát. (1903. szept. 8-án, anyjához)*

Utaltunk már arra, hogy az egyes népek érzésvilága, izlése, vérmérséklete különböző. Senki nem érzi ugyanazt és ugyanúgy, ahogy mi. Kiváló pelda erre a magyar zene külföldi értékelése, mely nem egyszer a magyar kedélyhullámzás hangzatos kifejezését egyszerűen színházias, hatáshajhászó zenének kiáltja ki (pl. a Galantai Táncok a madridi sajtóban), bár csodálkoznék rajta, ha De Falláról vagy Albénizről egy idegen ugyanazt állitaná. Ezzel szemben Bartók, akiről véleményem szerint minden jót el lehet mondani, csak azt nem, hogy „szivhezszóló” lenne, éppúgy mint Stravinszkij, meghódította Spanyolország és a világ közönségét. Külföldön élő szellemi követőinkre tulajdonképpen egy lélektani kutatómunka várna: feltárni azokat az igényeket és követelményeket, melyeket másoktól különbözve támaszt egy nemzet, hogy utána azokat az értékeinket kínálhassuk fel neki, melyek lelkialkatuknak jobban megfelelnek.

Hogy ennek a munkának aztán természetesen meg kellene lennie a technikai nehézségei (a képzet fordítógárda kérdése) s hogy irodalmunk megismertetése csak egy általános, minden területre kiterjedő felvilágosító munkával párhuzamosan képzelhető el, azt felesleges hangsúlyozni.

RÓZSA MIKLÓS ÚJABB MŰVEI

Az újjászervezet Glendale Symphony Orchestra 1955. X. 25-én Rózsa Miklós vezényletével megkezdte idei évadját. A műsor főszáma Rózsa „Téma, Variációk és Finále” c. műve volt. Mint a *Glendale News Press* (55, X. 26.) írja, „a mű műlcin foglal helyet a szimfonikus irodalom mesterművei közt.”

Míg ez a mű 1937-ben került bemutatásra, két új Rózsa-mű 1956 elején kerül a közönség elé. Január 15-én Jász Heifetz játszotta Rózsa Miklós új hegedűversenyét a texasi Dallasban, az ottani zenekarral. Április 6-án Ormándy Jenő adja Philadelphióban premierjét a „The Vintner's Daughter” (A vincellőr leánya) c. zenekari variációinak egy francia népdalra, aminek szövege egy vincellőr leányának és három magyar vitáznek történetét mondja el.

Rózsa Miklós legújabb filmjének bemutatója februárban volt New Yorkban. Címe „Diane”. Diane de Poitiers életéről szól, Lana Turner-ral a főszerepben.

(Az 1945-ös választások (folytatás)

volt a tény, hogy nem sikerült a jelenlegi genfi konferencia napirendjére se tízni. Hát Bulgariin kijelentését véglegesnek fogadjuk el?

Megmondtam már sokszor, és újra el fogom mondani, hogy a szabad világ nem élhet addig biztonságban, amíg a Szovjet nem teljesíti szerződéses kötelezettségeit és nem enged Európa rabnépeinek belső és külső szabadságot. És a szabadság egyetlen érvényes próbája ezekben az országokban a jelen körülmények közt az igazán szabad választások.

Fontosabb, mint valaha, hogy követeljük és követeljük állhatatosan, hogy a Szovjetunió ragaszkodjék az igazi önrendelkezés elvéhez a Közép- és Kelet-európai népek esetében. Amíg Magyarország népe vissza nem nyeri szabadságát, a mi saját szabadságunk sincs biztonságban!"

Az emlékünnepek komoly sajtóvisszhangja volt nagy amerikai lapok emlékeztek meg róla. A legjelentősebb megemlékezés azonban a négy és fél millió példányszámú LIFE ré-

széről történt.

Miután a lap vezércikkében összehasonlítja a magyar szabadság eltírását 1849-ben s 1947-ben — mindkét esetben közvetlen orosz beavatkozás útján — ezt írja:

„Az első és egyedüli szabad magyar választások tizedik évfordulóján az emigráció vezetői közül többen, Varga Béla, a parlament elnöke és Nagy Ferenc volt miniszterelnök, valamint 45 tagja a parlamentnek ünnepelnek új otthonukban, az Egyesült Államokban, a magyar szabadság bajnokainak hagyományos menedékhelyén. Ez arra kell hogy emlékeztessen minket, hogy folytassuk a Szovjetunióra nehezedő nyomást megszálló csapatoknak eltávolítására, amelyek — a békeszerződés megsértésével — elnyomják a magyar szabadságot.

„Örülni fogunk, ha a mi amerikai mintájú berendezkedésünket láthatjuk majd az alsó Duna mentén s Magyarország hegyei közt! Egyenlőre Magyarországra korlátozom törekvéseinket, erre az egyetlen és egyszerű pontra: a magyar függetlenségre,

Az

OCCIDENTAL PRESS

KÖNYVKIADÓ

célul tűzte ki a magyar kultúra ápolását a számuizetésben és a magyar szellem értékeinek megismertetését a szabad világgal
További kötetei:

Omár Khájjám: Rubáiját

(Fordította: Sziklay Andor, illusztrálta: Radó Antal)

Gombos Gyula: — The Fate of Central-Eastern Europe.

Veress Sándor: Bőln Bortók And The World He Lived In.

Fercsey János: Magyar sorsok Amerikában.

The Best Hungarian Short Stories.

(Előjegyzéseket elfogadunk)

Az

OCCIDENTAL PRESS KÖNYVKIADÓ

kiadásában eddig megjelent:

SZÁMÜZÖTTEK NAPTÁRA

(Ára \$ 1.— dollár postaköltséggel együtt)
és a

TIZENHÁROM MAGYAR REMEKMŰ

(Juhász Vilmos bevezetésével)
(Ára \$ 1.50 kemény kartonkötésben, \$ 2.— vászonkötésben, 10 cent postaköltség)
az alábbi címen megrendelhető.
Csekk, illetve készpénz beküldése után azonnal szállítjuk.

OCCIDENTAL PRESS

P. O. Box 1605

Washington 13, D. C.

U. S. A.

Az egész modern magyar irodalmat reprezentálja az

OCCIDENTAL PRESS

most megjelent novelláskötete, a

TIZENHÁROM MAGYAR REMEKMŰ

Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móra Ferenc, Molnár Ferecse, Kosztolányi Dezső, Kaffka Margit, Móricz Zsigmond, Karinthy Frigyes, Krudy Gyula, Szabó Dezső, Múrai Sándor, Tamási Áron legszebb novelláit tartalmazza.

A Csicsory-Rónay István szerkesztésében megjelent képes

SZÁMÜZÖTTEK NAPTÁRA

mint bevezetésében megállapítja, "szinte minden napra ad elmélkedni valót; megbizonyosodhatunk belőle arról, hogy a magyarság országos része az európai kultúrának és számarányát jóval meghaladó teljesítményeket mutatott fel..."

OUR REPUTATION IN THE WORLD

The present issue is dedicated to the memory of the great Hungarian composer, Béla Bartók, who died ten years ago, on September 26, 1945.

In his article, Joseph Szigeti recalls his concerts with Bartók and emphasizes the revolutionary changes in the appreciation of Bartók's music during the ten years which have passed since his death.

Under the title, "Béla Bartók, the Man", interesting parts of the Bartók book by Vilmos Juhász are quoted. The book will soon be published by the OCCIDENTAL PRESS. Of special interest will be Bartók's criticism of the Soviet composer-farms, and the attitude of Shostakovitch and Prokofiev who could submit themselves to Communist direction in the field of art, which to Bartók seemed unthinkable.

The Bartók memorial concerts in various countries are also reported on. A Roumanian composer, Viorel Cosma, and the great French composer, Francis Poulenc, are quoted. Poulenc calls Bartók "one of the greatest musicians of all times."

* * *

The results of the translation competition, announced by HIRÜNK A VILÁGBAN last April, are given in the present issue. The first prize was won by Mrs. Paul Harkai Schiller, the second by Mr. Victor Clement and the third by Mr. Alexis Harsányi. The translation which won

ENGLISH SUMMARY

By G. B. Grosschmid,
Duquesne University

—o—

the first prize is published in the present number.

Professor Lamont of Rutgers University gives an account on the present standing of his survey of great Hungarian novels.

* * *

Msgr. Béla Varga, President of the Hungarian National Council, protested against the admission of the Red Budapest Government to the U. N.

Former Hungarian Premier Ferenc Nagy visited Europe during November-December and there met statesmen of Italy, Austria, Germany and England.

The memoirs of former Hungarian Premier Miklós Kállay are reviewed in this issue.

* * *

November 4, 1955 was the tenth anniversary of the free Hungarian

The main speaker of the evening was Governor Harriman who said:

"I was in Budapest ten years ago, the day after the local elections in which the Small Holder Party won... The Communists received but 17% of the total vote. Five weeks later, this pattern was repeated in national elections... And why did the Small Holders win such a great victory? It was because they were known to be the most vigorously anti-Communist of all the parties and dead set against Russian control..."

"It is more important than ever that we demand that the Soviet Union adhere to the principle of true self-determination for the peoples of Central and Eastern Europe. Until the people of Hungary regain their freedom, our own freedom is not secure!"

The editorial of the LIFE (Nov. 7, 1955) wrote under the title, "Magyar Memoires of Freedom":

"On the 10th anniversary of this first and only free Hungarian elections, some of these exiled leaders including President of Parliament Béla Varga and former Premier are holding a celebration in their new home, the U. S. A., the traditional refuge for Hungarian fighters for freedom. It is a reminder that we must continue pressing the Soviets to remove the occupation troops which, in violation of the peace treaty, suppress Hungarian freedom..."

Hírünk a Világban
Editor:
Stephen Csicsery-Rónay
P. O. Box 1005
Washington, 13, D. C.
U. S. A.

elections in which the Hungarian people voted 83 percent against Communism and the Soviet occupiers.

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1801 "P" Street, N. W. — Kossuth House — Washington 6. D. C. USA.

Az egyetlen magyar egyesület, amelyet az Egyesült Államok kongresszusa látott el charterrel, 7 millió dollár vagyonunk, 30 millió dollár érvényben lévő biztosításunk van. Felvesszünk az USA területén élő és 55 évesnél nem idősebb személyeket. Adunk élet-, baleset-, betegség-, valamint egyéni és családi kórház-biztosítást.

KÉRJEN TAJÉKOZTATÓT!